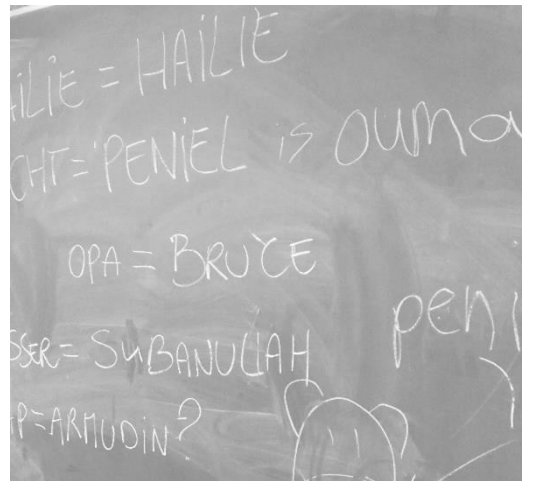

DUBBELE BODEMS

**Van persoonlijk
verhaal
tot podcast:**

'Is dat echt gebeurd?'

'De podcast van mijn leven!'

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	6
WIE IS WIE?.....	7
OPENDOEK: PASSIE VOOR THEATER	7
VEERLE ERNALSTEEN	7
ILSE COX	8
FEST (FEDERATION FOR EUROPEAN STORYTELLING).....	8
CREATIVE EUROPE	8
PROEFLESSEN	9
HEILIGE FAMILIE – SINT-NIKLAAS	9
LIGO CENTRUM VOOR BASESEDUCATIE WAAS EN DENDER – SINT-NIKLAAS.....	9
LBC VOLWASSENONDERWIJS – SINT-NIKLAAS	9
HOOFDSTUK 1. IJSBREKERS.....	10
DOEL:.....	10
1.1. JA, NEE, ZWART, WIT.....	10
1.2. INCHECKEN IN DE KRING	10
1.3. DIT IS GEEN	11
1.4. RAADSELS	11
1.5. STRAAT IN ROME	12
1.6. BINGO – VIJF OP EEN RIJ.....	12
1.7. TOT 100 TELLEN	13
1.8. RITME, KLAAR	13
2. LUISTERMATERIAAL.....	14
2.1. VERRASSEDE GELUIDEN - BRUITAGE	14
2.2. JUNGALA RADIO	14
2.3. SPROOKJES VAN FATIHA.....	15
2.4. DE WILDE ZWANEN	16

2.5. HET BANKJE.....	16
2.6. DUBBELE BODEMS.....	16
<u>HOOFDSTUK 3. OP VERHAAL KOMEN .....</u>	17
DOEL:.....	17
3.1. HET VERHAAL ACHTER JE NAAM	17
3.2. HERINNERINGEN BOVENHALEN	18
3.3. OP ZOEK NAAR RITUELEN, GEWOONTES	20
3.4. DE HAND EN CONVERSATIEVRAGEN (OEFENINGEN PER TWEE).....	21
<u>HOOFDSTUK 4: SPELEN EN EXPERIMENTEREN MET GELUID .....</u>	22
DOEL:.....	22
4.1. VERHAAL MET ENKEL GELUIDEN	22
4.2. GELUIDENQUIZ	22
4.3. WAT IS ER WEG?.....	23
4.4. DIT IS EEN	23
4.5. RIKKETIK	24
4.6. RAMMELENDE SLEUTELS	24
4.7. GELUIDENBINGO	24
4.8. WAT HOOR IK?.....	25
4.9. SOUNDTRACK MAKEN BIJ EEN VERHAAL.	25
4.10. VERHAAL MAKEN BIJ EEN SOUNDTRACK.	25
<u>HOOFDSTUK 5. VERHALEN VERRIJKEN EN BEWERKEN.....</u>	27
5.1. WELK VERHAAL KIEZEN WE?	27
5.2. EXPERT OP DE STOEL	28
5.3. IN HET VERHAAL KOMEN – TUSSENDOORTJES	29
5.4. VERHAAL UITSCHRIJVEN: STRUCTUUR	30
5.5. VERHAAL UITSCHRIJVEN: ZINNEN, DIALOGEN EN TEKST.....	30
<u>6. WERKEN MET EEN BESTAAND VERHAAL .....</u>	32
6.1. BESTAAND VERHAAL KIEZEN	32
6.2. BESTAAND VERHAAL AANPASSEN	32

<u>7. GELUIDEN BEDENKEN EN SCRIPT MAKEN .....</u>	33
7.1. WELKE GELUIDEN PASSEN IN ONS VERHAAL?	33
7.2. EXPERIMENTEREN OM HET JUISTE GELUID TE VINDEN	33
7.3. MUZIEK	34
7.4. FREESOUND	34
<u>HOOFDSTUK 8. EXPRESSIE .....</u>	36
DOEL:	36
8.1. EMOTIEVIERKANT	36
8.2. IT AIN'T WHAT YOU SAY, IT'S THE WAY THAT YOU SAY IT	36
8.3. WISSEL DE KLEMTON AF	37
<u>9. OPNAME .....</u>	38
9.1. OPNAME MET JE SMARTPHONE	38
9.2. USB-MICROFOON	41
.....	42
9.3. OPNAMETOESTEL	42
9.4. PRAKTISCHE OPNAMETIPS	42
<u>10. MONTAGE .....</u>	44
10.1. STARTEN	44
10.2. BASISMONTAGE	45
10.3. VOLUME	46
10.4. ANDERE FUNCTIES EN EFFECTEN	46
10.5. OPSLAAN EN EXPORTEREN	47
10.6. GEEN TIJD VOOR MONTAGE?	47
<u>11. EVALUATIE .....</u>	48
11.1. EÉN-MINUUTEVALUATIE	48
11.2. IK OOK!	48
11.3. OP EEN RIJ	48
<u>BRONNEN EN MATERIALEN .....</u>	49

BIJLAGE 1: BINGO	51
BIJLAGE 2: VERHALEN DUBBELE BODEMS.....	52
1. AHMED EN DE KANARIES	52
2. HAILIE IN DE DIERENTUIN	53
3. BRANDNETELSOEP	54
4. HET VERHAAL VAN CAROLINA EN ANDREA.....	55
5. ALLEEN OP KANTOOR	56
BIJLAGE 3: BOEKJE AHMED EN DE KANARIES	57

INLEIDING

Bij de start van het schooljaar 2021-2022 organiseerde OPENDOEK in Sint-Niklaas het project 'Dubbele Bodems', de opvolger van het succesvolle project 'Fata Urbana' uit 2019. Met zowel 'Fata Urbana' als 'Dubbele Bodems' wil OPENDOEK jou als NT2-docent de nodige tools in handen geven om via technieken uit theater en vertelkunst creatief aan de slag te gaan met cursisten en zo de Nederlandse taal meer spelenderwijs aan te leren. 'Fata Urbana' vond plaats in het kader van het Landjuweelfestival 2019 in Brussel, 'Dubbele Bodems' in dat van 2020 in Sint-Niklaas dat helaas niet kon doorgaan omwille van de coronacrisis. Beide projecten werden gefinancierd door OPENDOEK, FEST en Creative Europe.

Voor 'Dubbele Bodems' werkten vertelkünstleres Veerle Ernalsteen en audiomaker Ilse Cox via proeflessen bij LBC Volwassenonderwijs, LIGO Waas en Dender en een OKAN-klas van Heilige Familie in Sint-Niklaas dit lespakket uit voor NT2-cursisten met een basis en hogere taalvaardigheid. Dat resulteerde ook in twee webinars in januari 2022.

Is dat echt gebeurd?

Met interactieve oefeningen en ijsbrekers willen we de zin en behoefte aanwakkeren om verhalen te vertellen. Persoonlijke verhalen over eender wie of wat: een dode kanarie, waar komt mijn naam vandaan, een moeder verliezen, opgesloten op kantoor, honderd duiven boven Kaboel ... Cursisten komen spelenderwijs en op een interactieve manier met een eigen verhaal, luisteren naar elkaars verhalen, vertellen ze door en/of bewerken ze al discussiërend en geven er samen een nieuwe draai aan. De focus ligt op emotie, expressie en opbouw van een verhaal.

De podcast van mijn leven!

Samen podcasts beluisteren maar ze ook zelf creëren. De verhalen die voortkomen uit 'Is dat echt gebeurd' vormen de basis voor een eigen luisterverhaal. Maar hoe vertel ik mijn verhaal het best? Hoe maak ik een basic script? Welke geluiden maken het verhaal sterker en hoe voeg ik ze toe? Daarbovenop bieden we een hoop tips en tricks om de technische kant op een eenvoudige manier aan te pakken, zonder dure apparatuur of ingewikkelde software. Met een minimum aan materiaal creëer en monteer je dus samen met je cursisten geluidsopnames, zo blijft de focus op taal en verhaal. Wie wél graag technisch werkt, krijgt daarvoor uiteraard extra opties en tips mee.

Het opzet is dat deze lesmap en de twee webinars jou en andere NT2-docenten uit Vlaanderen, Brussel en Nederland handvaten aanreiken, zodat je met de persoonlijke verhalen van je cursisten echte podcasts kan maken in de klas. Daarnaast krijg je in de lesmap ook te horen hoe het project verliep in de drie klassen: het hoe en wat, het doel, wat werkte en wat niet (zo goed) werkte. Veel meer dan in vorige trajecten Storytelling voor NT2 voelden we de noodzaak om een ruimgevulde rugzak aan te reiken met oefeningen die je op verschillende momenten kan inzetten, aangepast aan de inhoud van de verhalen die naar boven komen, de dynamiek en het niveau van de groep maar ook de intensiteit waarmee je met dit materiaal aan de slag wil of kan gaan. Met andere woorden, de drie trajecten die de basis vormen van deze lesmap kenden elk een zeer variabel verloop. We nodigen je dan ook graag uit om op basis van deze lesmap je eigen pakket samen te stellen. Knip en plak, pas aan waar nodig, voeg zelf oefeningen toe en zet dit materiaal naar je hand. Deze lesmap is bedoeld als een inspirerende start voor de oneindige wereld van theater, vertelkunst en podcasts.

Veel succes en plezier ermee.

Veerle, Ilse, OPENDOEK, FEST en Creative Europe

WIE IS WIE?

OPENDOEK: Passie voor theater

OPENDOEK is de organisatie voor theater in de vrije tijd in Vlaanderen en Brussel en wil iedereen bereiken die een **passie heeft voor theater**, zowel individuele kunstenaars als theatergroepen. OPENDOEK wil het veld **inspireren** en **creëert** een platform om theater in de vrije tijd te promoten en te vernieuwen. Ze wil een **verbreding** van het landschap verwezenlijken en **verlegt de grenzen** van kunstenaars, theatergroepen en podiumkunsten in het algemeen. OPENDOEK **staat open** voor alle personen, voor alle theaterstijlen, voor alle disciplines, voor nieuwe ontwikkelingen en zet in op de hybriditeit van het theaterlandschap. OPENDOEK heeft op dit ogenblik ongeveer 30.000 individueel aangesloten leden en ongeveer 1.000 aangesloten groepen en biedt **organisatorische en artistieke ondersteuning** aan zoals verzekeringen, advies in verband met auteursrechten, de theaterbibliotheek met meer dan 17.000 theaterteksten, theatercursussen, coaching, trajectbegeleiding, theateradvies ... Daarnaast **stimuleert ze de creativiteit, organiseert ontmoetingen en creëert interactie** via de festivals, de diverse projecten, ontmoetingsdagen ... om liefhebbers en professionelen ervaring en inspiratie te laten delen met elkaar. Via **JongDOEK** en **AGE on stAGE** worden jongeren en ouderen gemobiliseerd en geïnspireerd om mee te werken aan het theater van de toekomst en via initiatieven en samenwerkingen spoort OPENDOEK **overheden** aan om vrijetijds kunsten te steunen en een warm hart toe te dragen. Ook wordt gewerkt aan de **internationalisering** van amateurkunsten. In haar beleid werkt OPENDOEK met vier belangrijke parameters en toetst alle aspecten in haar werking hierop af: **inclusief, divers, duurzaam en professioneel**.

**OPEN
DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER

www.opendoek.be

Veerle Ernalsteen

Veerle Ernalsteen vertelt al meer dan 20 jaar sprookjes en volksverhalen uit verschillende windstreken, fris en eigenzinnig voor een publiek van nu. Ze brengt haar verhalen in bibliotheken, op evenementen en (internationale) vertelfestivals. Zelf organiseert ze ook vertelevenementen en geeft ze haar vertelmicrobe graag door via workshops 'Vertellen' met een specialisatie in Storytelling voor Nederlands als tweedetaalleerders. Veerle is kersvers docent Storytelling aan de Kunstacademie in Lede. Daarnaast heeft ze jarenlange ervaring als materiaalontwikkelaar en onderzoeker Brede School aan het Steunpunt Diversiteit en Leren, Universiteit Gent en als lesgever NT2 in het Centrum voor Basiseducatie Antwerpen.

VEERLE ERNALSTEEN

www.veerleernalsteen.be

Ilse Cox

Ilse Cox is audiomaker en stemacteur en schrijft graag. Haar liefde voor audio begon tijdens de opleiding 'Audiovisuele Kunsten - Radio' aan het RITCS. Educatieve bagage deed ze nadien op in de Specifieke Lerarenopleiding en tijdens het geven van workshops en coaching. Voor OPENDOEK creëerde ze in 2021 onder Huis van Eustachius het podcastproject 'Het Bankje'. Ze ontwikkelde 'De Potkasten', een totaalconcept met luisterhokjes waarin je verrassende verhalen kan beluisteren en creëerde 'Hoor Mij', een podcast van De Studio waarin tieners het voor het zeggen hebben. Eerder creëerde ze ook al audiotours zoals 'De Stemmen van De Studio' en 'De Bode van Borgerhout'.

www.ilsecox.be

FEST (Federation for European Storytelling)

The Federation for European Storytelling is a global network of organisations and associations active in the field of storytelling. We aim to empower the world of storytelling in Europe through sharing, learning and relationship building. FEST promotes the mobility of ideas and collaborations in and across Europe, by offering mechanisms for sharing, learning, advocacy and relationship building, it wishes to empower the world of storytelling. FEST is an international non-profit organisation (INPO) based in Belgium but with membership all across Europe. Whether you are a national or regional organisation, international festival or educational institution in the field of storytelling, this is the place for you! But also if you are interested in storytelling and want to know more about festivals and activities in the world of storytellers you will find information and links here.

www.fest-network.eu

Creative Europe

Creative Europe is het 7-jarige subsidieprogramma (2021-2027) van de Europese Commissie ter bevordering en ondersteuning van de internationale samenwerking in de culturele, creatieve en audiovisuele sectoren. Creative Europe bestaat uit 3 luiken: een luik Cultuur voor de culturele en creatieve sectoren, een luik MEDIA voor de audiovisuele sector en een cross-sectoraal luik. Onder het motto van **Push Boundaries (Verleg Grenzen)** ondersteunt het *Creative Europe*-programma projecten met een Europese toegevoegde waarde. Het programma is ontwikkeld vanuit een blijvende overtuiging dat cultuur een belangrijke meerwaarde biedt aan de ontwikkeling van de Europese samenleving en betrokken moet zijn bij de Europese beleidsvoering.

www.creativeeurope.be/nl

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

PROEFLESSEN

Heilige Familie - Sint-Niklaas

Heilige Familie biedt kwalitatief sterk onderwijs met begeleiding op maat in een familiale sfeer, met cultuur 'in de muur' en sport 'op je bord', in goed ingerichte en onderhouden infrastructuur.

In deze secundaire school werkten we in de OKAN-klas van Nele met 8 gevorderde leerlingen tussen 13 en 17 jaar die vorig jaar zijn gestart. De podcast '[Hailie en de dierentuin](#)' is het resultaat van hun harde werk.

[Heilige Familie](#)

LIGO Centrum voor Basiseducatie Waas en Dender - Sint-Niklaas

Ligo Waas & Dender biedt kortgeschoolde volwassenen extra leerkansen om vlot mee te kunnen in het dagelijks leven. Ze organiseren een brede waaier aan vorming om het eigen 'kennen, kunnen en doen' te versterken. Ze spelen in op maatschappelijke noden en werken daartoe samen met relevante partners. Samen met hen en de cursisten leveren ze een bijdrage aan een maatschappij waarin levensbreed leren plezier geeft, voor iedereen is ... en het verschil maakt!

In dit Centrum voor Basiseducatie werkten we met 7 cursisten vertraagde Waystage module 1 uit de klas van Kim. De podcast '[Ahmed en de kanaries](#)' is het resultaat van hun harde werk. In de bijlagen vind je een leuk boekje dat Kim maakte voor de cursisten als herinnering aan het project en ter nagedachtenis van Petros. We hebben dit toegevoegd aan de lesmap omdat het je misschien kan inspireren.

[LIGO Waas en Dender](#)

LBC Volwassenonderwijs - Sint-Niklaas

LBC Volwassenenonderwijs wil een gemeenschap zijn met duidelijke doelstellingen en met een eigen agogisch project. Het centrum wil actueel en (ped)agogisch verantwoord kwalitatief hoogwaardig onderwijs aanbieden, zowel op inhoudelijk als op didactisch vlak. Het wil ertoe bijdragen dat je je als verantwoordelijke en weerbare burgers in de maatschappij kunt opstellen.

In dit Centrum voor Volwassenonderwijs werkten we met 19 cursisten richtgraad 3.1 Vantage mondeling uit de klas van Natalie. De podcasts '[Brandnetelsoep](#)' en '[Het verhaal van Carolina en Andrea](#)' zijn het resultaat van hun harde werk.

[LBC Volwassenonderwijs](#)

HOOFDSTUK 1. IJSBREKERS

Doel:

- Groepssfeer bevorderen – samen plezier beleven!
- Energie krijgen
- De verwachting creëren dat er iets anders gaan gebeuren
- Eenvoudige taal gebruiken om de tongen los te maken
- Hier en nu in de klas belanden. Klaar om de buitenwereld even achter je te laten en te leren.

Cursisten kunnen soms de indruk hebben dat dit alleen maar spelletjes zijn en dat ze niet aan het leren zijn. Geef vooraf aan wat je bedoeling is met een spel of laat er hen zelf over nadenken: 'Zijn we aan het leren?', 'Wat vind je van dit spel?', 'Wat leerde je?'...

1.1. Ja, nee, zwart, wit

Ga vooraan in de klas staan en zeg bijvoorbeeld: 'Ja, ja, ja, nee'. De bedoeling is dat de cursisten allemaal samen net het tegenovergestelde zeggen met hetzelfde ritme. Ze antwoorden dus: 'Nee, nee, nee, ja'. Doe dit enkele malen voor met verschillende ritmes zoals 'Neee, neee, ja!'. Doe hetzelfde met de tegengestelden 'zwart/wit'.

Nodig een cursist uit naar voren om hetzelfde te doen: een combinatie aan te geven van twee (liefst) tegenstellingen naar keuze en te variëren in ritme. Moedig variatie aan. Rustig en verstaanbaar. Na drie keer mag de cursist een andere student naar voren vragen. Tot iedereen aan de beurt is geweest.

EXTRA

- Cursisten oefenen woordenschat en/of tegenstellingen naar eigen keuze.
- Dit is ook een eenvoudige manier om iedereen samen in een open kring te laten zitten. Wie aan de beurt was, gaat daarna in de kring zitten en niet meer achter een tafel dus.

Doorbreek de gewone gang van zaken en de klasopstelling. Alle tafels aan de kant. De stoelen ervoor in een wijde kring. Net als de ijsbrekers en korte spelletjes tussendoor schept dit verwachtingen en maakt het cursisten wat losser en vrijer om iets anders te gaan doen.

1.2. Inchecken in de kring

Vertel de cursisten hoe je je voelt deze ochtend en waarom. Bijvoorbeeld: "Goedemorgen, ik ben een beetje nerveus omdat ik vandaag voor de eerste keer bij jullie in de klas ben. Maar ik ben ook blij omdat ik hoop dat het een leuke les wordt. Ik ben dan ook heel nieuwsgierig naar wat jullie gaan vertellen."

Nodig een cursist uit om naar voren te komen en hetzelfde te doen. "Sebanullah, hoe voel jij je deze ochtend? En waarom?" De student komt naar voren, vertelt en nodigt daarna iemand anders uit.

Indien iemand louter verslag doet van wat hij/zij deed die ochtend – ontbijt, aangekleed, bus genomen ... – , mag je gerust onderbreken. Vraag naar hoe de persoon zich voelt – blij, relaxed, droevig, boos, nieuwsgierig ... – en waarom. Leg de nadruk op het gevoel. Op deze manier is er meer kans op gevarieerde antwoorden. Het is ook boeiender voor iedereen om te blijven luisteren. Zowel in een nieuwe groep als in een bekende groep: cursisten willen elkaar beter leren kennen.

EXTRA

- Cursisten oefenen op een meer spontane manier de woordenschat voor gevoelens. Voorzie eventueel emoticons, of schrijf mogelijke gevoelens op het bord.
- Combineer het met een 'Goedendag' in verschillende talen.
- Ook dit is een manier om iedereen naar voren te krijgen in een open kring en weg vanachter de tafels. Wie aan de beurt is geweest, neemt plaats in de kring.
- Doe deze oefening meerdere lessen na elkaar: cursisten worden vooraf reeds alert om iets te vertellen. Stimuleer variatie.

Ervaring Dubbele Bodems:

In een groep deden we deze oefening twee lessen na elkaar. De 'verhalen' begonnen tijdens de tweede keer iets minder op elkaar te gelijken. We stimuleerden de cursisten het woord 'goed' te vervangen door een ander woord. Bedoel je rustig, blij, relaxed ...?

1.3. Dit is geen ...

Laat een voorwerp de ronde doen in de kring. Iedereen zegt op zijn beurt wat het niet is. Bijvoorbeeld: 'Dit is geen blauwe kanarie. Dit is geen stuk chocoladetaart. Dit is geen koelkast met mayonaise in...'

Stimuleer de cursisten om minstens twee eigenschappen aan te geven. Ligt dit in het begin moeilijk, dan kan je eerst een ronde doen met één kenmerk. Bijvoorbeeld: 'Dit is geen auto.' Doe dan een tweede ronde en deze keer moeten er twee dingen over gezegd worden: 'Dit is geen gekookt eitje'.

Ervaring Dubbele Bodems:

In een van de groepen leek loskomen van de realiteit lastig. Daar deden we tussendoor vaker dit soort korte en speelse opdrachten. Het ontspande de groep en gaf impliciet ook aan waar we graag naartoe wilden: meer inbreng van hen, al dan niet realistisch. We wilden vooral hun fantasie stimuleren.

1.4. Raadsels

Geef een raadsel als intro of als tussendoortje. Heb geen schroom, gewoon proberen. Tips geven kan altijd. Raadsels kunnen helpen om op een andere manier naar de wereld te kijken. En ze stimuleren discussie: "Waarom denk je dat? Klopt dit antwoord?" Sommige cursisten zijn er sowieso een krak in.

Leg een verzameling(etje) aan; het komt altijd van pas als tussendoortje. Enkele voorbeelden:

- Wat begint met T, eindigt met T en zit vol T? - Een theepot
- Wat draagt kleren in de hitte en is naakt in de kou? - Een boom
- Geef me eten en ik zal leven. Geef me water en ik zal sterven. Wat ben ik? - Vuur
- Welke maand heeft 28 dagen? - Allemaal

Ervaring Dubbele Bodems:

Doen! Het is niet te voorspellen wie op een antwoord komt. Het daagt uit om dat antwoord uit te leggen, ook als de persoon minder taalvaardig is.

1.5. Straat in Rome

EXTRA DOEL

- Geheugen oefenen
- Fantasie stimuleren

Deze oefening lijkt op 'Ik ga op reis en ik neem mee ...' maar is toch niet helemaal hetzelfde: er is meer verscheidenheid mogelijk aan beelden/gebeurtenissen die worden opgeroepen en cursisten fantaseren ook een bijbehorend gebaar.

Ga in een kring zitten en begin met "In Rome is een straat met ...". Verzin een element en doe er een gebaar bij. Bijvoorbeeld: "In Rome is een straat met een frituur met de beste frikadellensaus ooit!" en doe alsof je frieten eet. Wie aan de beurt is, herhaalt de zin met alle vorige beelden en gebaren en voegt er een nieuw aan toe. "In Rome is een straat met een frituur en een boze krantenverkoper." De herhalingen hoeven niet letterlijk te zijn, er mag gerust op elkaar verder geborduurd worden. Ook de volgorde kan veranderen.

Wanneer een nieuw beeld onduidelijk is, of wanneer je voor de eerste keer deze oefening doet met een eerder onzekere groep, kan het helpen om regelmatig terug te koppelen. Stimuleer hen tegelijkertijd om meer details te benoemen. Bedoel je een grote man of een kleine man? Het gebaar voor een ijsje likken is zo? Wat voor een pizza is het? De vrouw speelt muziek: op wat voor instrument? ...

Help onzekere cursisten door bijvoorbeeld de gebaren aan te geven. Die roepen vaak de woorden en beelden op. Om de gebaren te stimuleren kan je de oefening rechtstaand doen in plaats van zittend.

Zet de cursisten aan om naast dingen die te zien zijn, er ook geuren en geluiden in te brengen. Dit komt van pas bij het werken aan een verhaal. De variatie aan zintuigen maakt een verhaal meer verscheiden.

Hou het speels. Indien je groep er voor openstaat - zeker wanneer de gebaren goed gevolgd worden - is het heel leuk om nadien samen het verhaal in stilte te hervertellen met enkel de bewegingen. Doe het in een gezamenlijk ritme. Fun!

Ervaring Dubbele Bodems:

Deze oefening werkte niet vanzelfsprekend in alle groepen. Was de context te veraf? Was het oproepen van een beeld vanuit de fantasie te moeilijk/onbekend? We lieten het er niet bij en probeerden het na de pauze opnieuw. Deze keer met 'Ik sta aan de zee en ruik het zoute water...' Dit werkte beter: het leverde meer ideeën op. Ook tekende de begeleider van de groep alles op het bord. Zo werd het beeld meer concreet en ontwikkelde het zich gaandeweg terwijl iedereen het kon zien. Het leidde ook tot meer onderlinge verbanden tussen de elementen.

1.6. Bingo - vijf op een rij

Maak een kader van vijf keer vijf hokjes. Vul in elke hokje een eigenschap in. Bijvoorbeeld: ... kijkt vaak naar de sterren en de maan, ... is goed in voetballen, ... maakt graag dingen met de handen. Laat de cursisten rondgaan in de klas en elkaar vragen naar die eigenschappen. Ze stellen één vraag per keer en gaan dan naar een andere persoon. Wie als eerste twee rijen van vijf vol heeft, wint. Overloop daarna alle eigenschappen: de studenten antwoorden wie dat kenmerk ook heeft. Je vindt een voorbeeld van een bingo in de bijlagen. Hoe gevarieerder de kenmerken, hoe leuker.

1.7. Tot 100 tellen

EXTRA DOEL

- Tellen tot 100
- Concentratie
- Oogcontact maken

Iedereen staat in een kring. Een pakje koffie, bal, bol wordt over en weer gegooid. Telkens wanneer iemand de bal opvangt, telt de hele groep er eentje bij. 1, 2, 3, 4, ... Wanneer de bal valt, begin je opnieuw met tellen. Na enige oefening introduceer je een tweede bal. Wie een van de twee ballen opvangt telt er één bij. De hele groep telt luidop mee. Daarna komt de derde bal in het spel.

De groep heeft de opdracht om samen tot honderd te geraken in maximum drie beurten. Er wordt niet gesproken, wel gelachen.

Zorg ervoor dat degene naar wie je wilt gooien dat ook opmerkt. Maak oogcontact!
Dit spel is een leuke ontspanner met aandacht voor de groepssfeer en samen een doel bereiken.
Het kan in een beginfase ook dienen om de namen van iedereen te leren kennen.

1.8. Ritme, Klaar

Dit is een klapspel, iedereen staat in een kring en zingt samen 'ritme klaar', daarna zegt degene die aan de beurt is de eigen voornaam (bijvoorbeeld Ivan) en de voornaam van een andere speler (bijvoorbeeld Isa).

Bij 'Ritme' slaan alle spelers op hun dijen, bij 'klaar' klapt iedereen in de handen, bij de eerste naam breng je allemaal tegelijk je linker duim bij je linkeroor en bij de tweede naam van een speler je rechterduim bij je rechteroor. Iedereen doet steeds de gebaren mee. Naarmate het spel vordert kan de groep het tempo opdrijven.

Daarna is de tweede speler aan de beurt (hier: Isa) en zegt: 'Ritme klaar', de eigen voornaam en die van weer een andere speler. Bijvoorbeeld: 'Ritme klaar, Isa, Carmen'. Daarna is Carmen aan de beurt en zo gaat het verder. Oefen even en daarna is het voor 'echt'. Wie dan een fout maakt, ligt eruit.

Mooie oefening om kennis te maken met iedereen. Daag nadien de groep uit: 'Wie kent nog alle namen?' Deze oefening geeft in elk geval veel energie!

2. LUISTERMATERIAAL

‘Een podcast maken’ kan erg abstract klinken. Hieronder enkele voorbeelden om te beluisteren in de klas.

Ga na het luisteren in gesprek over wat jullie net gehoord hebben.

- Wat heb je gehoord? (Dit kan zowel inhoudelijk zijn als qua geluiden.)
- Waar ging het verhaal over?
- Was het herkenbaar? Heb je dit ook al eens meegemaakt? ...

Per voorbeeld vind je enkele extra suggesties voor de nabespreking. Kijk gerust ook eens bij de luistervoorbeelden die je niet gebruikt. De meeste suggesties zijn bruikbaar voor meerdere verhalen.

2.1. Verrassende geluiden - bruitage

Marie-Jeanne Wyckmans is dé bruitage-artiest (ook wel foley-artist) van België. Bruitage of foley is het maken van geluidseffecten voor films, hoorspelen, televisie ...

Om die geluiden te maken, moet je soms wat out of the box denken. Dat toont Marie-Jeanne in [dit filmpje](#).

Je kan dit ook als een quiz aanpakken (zie ‘Hoofdstuk 4. Spelen en experimenteren met geluid’).

Suggesties voor nabespreking:

- Welke geluiden heb je gehoord/gezien? Hoe maakte Marie-Jeanne die geluiden?
- Wist je dat dit zo gedaan wordt voor films?
- Zijn dit geluiden die je effectief al in films hebt gehoord (bv. een scheurende auto)? Aan welke scènes/films moest je denken waarin je dit gezien had? Hebben de anderen dit ook gezien?
- Welke geluiden kunnen we zo nog in scène zetten? Heb jij ideeën? (sluit aan bij onderdeel ‘Spelen en experimenteren met geluid’)

2.2. Jungala Radio

Radioproject in ‘de jungle’ in Calais. Een platform voor de stemmen van vluchtelingen, die vaak buitengesloten worden in de reguliere media. Dit project biedt de cursisten training rond storytelling, interviewtechnieken, presenteren, monteren ... Alle afleveringen van Jungala Radio zijn Engelstalig.

De afleveringen zijn erg verschillend. Fictieverhalen, poëzie, bewoners die over hun interesses en hobby’s vertellen, reportages over het leven in het kamp ...

Enkele afleveringen uitgelicht:

- Afl. 14. Muhammad’s Wordcast Show:
Muhammad leerde Engels via de westerse popcultuur. Hij weet van veel woorden nog heel goed hoe en waar hij ze leerde kennen, in liedjes, in films, in verhalen. In zijn Wordcast Show vertelt hij hierover.

- Afl. 7. Holiday Time:
Een 8-jarige jongen vertelt een wonderlijk zelfgeschreven verhaal over op vakantie gaan. Hoe gaan we op reis? Wat doen we daar? Wat brengen we mee terug?
- Afl. 10. Eviction Show:
Star en Adam, twee kinderen, interviewen bewoners en medewerkers over de aankondiging van de overheid om het kamp op te doeken.
Hierop volgend:
- Afl. 12. Tear Gas Show:
Waarin Adam getuigt terwijl de uitzetting bezig is.

[Jungala Radio](#)

Ervaring Dubbele Bodems:

Tijdens de oefeningen om op verhaal te komen, kwamen zowel mooie herinneringen als erg pijnlijke verhalen boven. Gaandeweg werd in de groepen waar we mee werkten meestal gekozen om weg te blijven van erg pijnlijke herinneringen. Het is uiteraard aan jou en je klas om te kiezen hoe jullie dit aanpakken. Het laatste voorbeeld van de afleveringen van Jungala Radio kan erg confronterend zijn voor veel cursisten, maar we geven het toch graag mee voor wie het wel wil beluisteren of er een vorm van herkenning in vindt.

Suggesties voor nabespreking:

- Beluister het begin van de aflevering nog eens (muziekje/stemmen die welkom heten). Elke aflevering van dezelfde maker begint op dezelfde manier. Waarom zou dat zijn (herkenning bij luisteraars)? Wat vind je daarvan? Zou het beter zijn als alle afleveringen van deze podcast op dezelfde manier beginnen?
- Kunnen we voor onze eigen podcast ook zo'n intro verzinnen?
- Weet je zelf nog van sommige (Nederlandstalige) woorden hoe of waar je ze leerde kennen of voor het eerst hoorde? Kan je het woord aan de rest van de groep uitleggen?
- Waren er woorden waarvan je eerst dacht dat ze iets totaal anders betekenden?
- Waar zou je zelf heel graag eens naar op reis gaan? Waarom?
- Herken je wat Adam en Star vertellen? Heb je zelf gelijkaardige dingen meegemaakt?

2.3. Sprookjes van Fatih

Voorgelezen sprookjes, zonder geluidseffecten. Kan helpen als voorbeeld voor het voorlezen of inspreken van de stem(men) voor jullie eigen verhaal.

NT2 niveau 1.1. Keuze uit 'Roodkapje' en 'Hans & Grietje'.

[Beluister het hier.](#)

Suggesties voor nabespreking:

- Kende je dit sprookje?
- Miste je geluiden in dit luisterverhaal? Of was dat helemaal niet nodig?
- Welke geluiden zouden hierbij passen? (Bv. bosgeluiden, wolf die gromt, roodkapje die zingt, heks die Hans en Grietje opeet ...)
- Lezen of beluisteren jullie graag sprookjes? Welke sprookjes ken je nog?
- Worden in België dezelfde sprookjes verteld als in andere landen?

2.4. De Wilde Zwanen

Uitzending van 'De Laatste Show' waarin de acteurs die meespeelden in 'De Wilde Zwanen' van Het Geluidshuis een stuk van het luisterverhaal live spelen.

Het fragment duurt 10 minuten. Kijk op voorhand al even om te zien welke scène verstaanbaar is voor jouw klas.

[Bekijk het hier.](#)

Suggesties voor nabespreking:

- Kende je het sprookje van De Wilde Zwanen?
- Welke personages waren er? (De verteller, de dokter, Elisa, andere zwanen ...)
- Het verhaal werd niet gewoon voorgelezen? De acteurs maakten het heel levendig. Zoals een film, maar dan met je ogen dicht. Hoe deden ze dat? (Met temmetjes, geluiden, muziek, humor ...)
- Welke geluiden gebruikten ze? Zijn dat geluiden die ook in ons eigen verhaal passen?
- In dit verhaal wordt veel humor gebruikt. Heb je gehoord/gezien hoe? (Valse 'tik', fake Latijn, de zwaan die op Frieda's hoofd kakt ...)

2.5. Het Bankje

Verhalen die in de zomers van 2020 en 2021 te horen waren op bankjes overal in Vlaanderen. Nu kan je ze online beluisteren. In de zomer van 2022 kan je weer bankjes vinden met nieuwe verhalen.

Beluister op voorhand even welk verhaal qua onderwerp en taalniveau geschikt is voor jouw klas.

[Beluister het hier.](#)

Suggesties voor nabespreking:

- Bij een film zie je wat er gebeurt, bij een podcast maak je die beelden zelf in je hoofd. Wat zag je bij het luisteren naar dit verhaal?
- Voor elk verhaal van Het Bankje werd een illustratie/tekening gemaakt. Toon de illustratie van het beluisterde verhaal aan de groep. Vinden jullie dat dit bij het verhaal past? Was dit het beeld dat je in je hoofd had tijdens het luisteren?
- Je kon de personages niet zien. Hoe zagen ze eruit in je hoofd?
- Welke geluiden heb je gehoord?

Luister na de bespreking van de podcast eventueel nog eens opnieuw. Tijdens het gesprek komen dingen naar boven die niet voor iedereen opvielen of die niet iedereen begrepen had. Nog eens luisteren met andere aandacht en voorkennis, kan een verhaal totaal veranderen. Als je merkt dat dit het geval is, kan je opnieuw een korte nabespreking houden om het daarover te hebben.

2.6. Dubbele Bodems

Uiteraard kan je ook gewoon de podcasts beluisteren die gemaakt werden tijdens de proefflessen van Dubbele Bodems in de drie scholen in Sint-Niklaas.

[Beluister het hier.](#)

HOOFDSTUK 3. OP VERHAAL KOMEN

Doel:

Deze oefeningen willen persoonlijke verhalen en herinneringen losmaken/naar boven laten komen.

Het kan lonen om vooraf een kleine toespraak te houden om de cursisten gerust te stellen. Iets als "Goedemorgen, vandaag gaan we iets anders doen. Misschien is het in het begin een beetje ongewoon voor jullie: we doen andere dingen of op een andere manier. Voor sommigen is dat moeilijk maar je zal dan wel nieuwe dingen leren. Die je weer ergens anders kan gebruiken. In een eerste fase willen we graag dat jullie spontaan vertellen en veel ideeën krijgen. Als je dan taalfouten maakt, is dat niet zo erg. We willen vooral inspiratie. In een latere fase kiezen we een verhaal uit om mee te werken en dan lossen we samen de taalfouten op. Is dat OK? Dus relax en heb vooral veel plezier!".

Ervaring Dubbele Bodems:

In één klasgroep hadden we de indruk dat de jongeren moeilijker loskwamen en minder sterk participeerden dan de andere groepen. Misschien was het niet duidelijk wat we wilden doen? Waren ze niet gewoon aan de manier van werken? Was het niet concreet genoeg? We leidden daarom de tweede les in met een toespraak gelijkaardig aan wat hierboven staat en deden meer actieve energizers op verschillende momenten tijdens de les.

3.1. Het verhaal achter je naam

Inleiding:

'Elke naam heeft een verhaal, zo ook de mijne.' Je vertelt de herkomst van je eigen voornaam. Zie vragen hieronder al mag het als inleiding gerust uitgebreider. Kwestie van een aantrekkelijk voorbeeld te geven.

Vraag aan de cursisten naar het verhaal achter hun naam:

- Hoe heet je (je volledige naam)? Word je soms anders genoemd, nu of vroeger?
- Wie heeft je jouw naam gegeven? Waarom?
- Ben je blij met je naam?
- Welke betekenis heeft je naam? Is er een verhaal aan verbonden? Bijvoorbeeld: David en de leeuw; Roya betekent 'Bloem'.

Maak groepjes van drie tot vier cursisten. Ze vertellen in kleine groep over zichzelf aan de hand van de vragen.

Indien de cursisten (nog) niet gewoon zijn om samen te werken: maak kleinere groepen met steeds een sterkere cursist erbij. Ga rond, luister mee, stel eventueel extra vragen, vraag of er iemand noteert ...

Geef aan dat ze daarna samen iedereen van hun groepje voorstellen aan de anderen van de klas. Daarbij stelt iedereen iemand anders voor, niet zichzelf dus. Dit bevordert de aandacht tijdens de voorbereiding en creëert een lichte, gezellige onderlinge spanning tijdens de voorstelling. Uiteraard

kunnen cursisten elkaar daarbij helpen. Stel als docent ook vragen indien er weinig info komt. Stel de vragen eerst aan de anderen van de groep en pols dan of de info klopt bij de naamdrager.

Laat elk groepje vooraan in de klas staan voor de voorstelling. Voor sommigen is dat niet vanzelfsprekend, maar ze hebben elkaar. En iedereen doet het.

EXTRA

- Doe de oefening per twee en stel de andere voor in de vorm van een sprookje.
- Breng een boek mee met betekenis van voornamen of geef websites op als:
  - [Meaning of names](#)
  - [Behind the name](#)
- Je kunt er ook een ruimer project van maken en de jongeren thuis laten vragen waar hun naam vandaan komt en waarom ze zo heten.

Neem de verhalen op met je telefoon, enkel audio volstaat. Het maakt het gemakkelijker om nadien alles te reconstrueren en geen details uit het oog te verliezen. Het zijn tenslotte de details die het verhaal op smaak brengen.

Begin de volgende les met het hervertellen van deze verhalen. Zo zit je meteen weer met z'n allen in de vertelmodus. Het is ook een gelegenheid om de verhalen in correct Nederlands te herhalen én om na te gaan of alles klopt volgens de verteller.

Ervaring Dubbele Bodems:

We deden deze oefening in elke klas. Het leverde mooie contactmomenten op en verrassingen over de betekenis van de namen van sommigen. Sommige namen leken echt te passen bij de personen. We hebben deze verhalen niet gebruikt, omdat andere oefeningen meer direct bruikbare verhalen opleverden en onze bewerkingstijd beperkt was.

Opname:

Petros zijn vader heette Petros. Ook zijn grootvader heette Petros. Petros, Petros en Petros. Maar Petros zijn zoon niet. Petros heeft twee voornamen: Petros Mirazha (ook van zijn vader). Petros is een christelijke naam. Jezus had 12 goede vrienden. De beste vriend was Petros.

Opname:

Dit is Eptisam. Dit is een Arabische naam en betekent: ik lach! Haar vader was zo blij toen ze werd geboren. Ze lachte en hij noemde haar Eptisan. Maar het is een beetje een lange naam, dus noemt iedereen haar Epti. Nu nog steeds. Wanneer de familie belt, zeggen ze: 'Hallo Epti' en dan lacht ze. Dip is haar tweede naam: de naam van haar vader. Ze is heel gelukkig met haar mooie voornaam.

3.2. Herinneringen bovenhalen

Vertel een herinnering uit je eigen kindertijd. Maak het spannend en schilderachtig. Maak gebruik van verschillende emoties en zintuigen in het verhaal.

Nodig je cursisten uit om ook een herinnering te vertellen. Noteer op het bord een aantal mogelijkheden zoals:

- Eerste herinnering, eerste kus, eerste sneeuw, eerste schooldag, eerste dag in België ...
- Een vreemde droom, een nachtmerrie, een vreemde nacht ...

- Een herinnering aan een broer of zus, over een huisdier, een vriend ...
- Een herinnering aan een angstig moment, toen je iets gevaarlijks deed, of iets wat verboden was ...
- Een herinnering aan een wens die werd vervuld, een heldhaftig moment wanneer je iets of iemand hebt gered ...
- Een spelletje dat je vroeger graag speelde
- Een verhaal dat steeds opnieuw wordt verteld in de familie ...

De cursisten wisselen hun herinneringen uit in groepjes van 4 à 5. Iedereen vertelt iets. Iedereen stelt de verteller een extra vraag over zijn/haar verhaal. Jij loopt rond, luistert en stimuleert het vragen stellen. Elke groep kiest één of twee verhalen en twee vertellers voor de afsluitende ronde in de hele groep: ze hoeven niet per se hun eigen herinnering te vertellen. Er wordt wel in groep beslist wie wat vertelt met toestemming van degene van wie de herinnering is.

Neem ook deze verhalen op met je telefoon (Zie 3.1 Het verhaal achter je naam).

Begin de volgende les met het hervertellen van deze verhalen. Zo zit je meteen weer met z'n allen in de vertelmodus. Niet dat je voor de podcast per se met alle verhalen aan de slag gaat, maar op deze manier uit je het belang dat je hecht aan hun medewerking en dat ze deze - soms redelijk persoonlijke - verhalen hebben verteld. Probeer ook voor dit soort oefeningen de gewone gang van zaken te doorbreken.

Een andere klasopstelling zoals stoelen in een kring of weg van achter de banken doet al veel.

Ervaring Dubbele Bodems:

We deden deze oefening in elke klas. Het leverde zeer diverse en de meest bruikbare verhalen op om mee verder te werken. Enkele voorbeelden:

Hervertelling door docent:

Ik was om twaalf uur gaan slapen en om zes werd ik wakker: ik hoor iets in de douche. Shshshsh. Ik sta op en ga van de tweede verdieping naar beneden. Ik doe de deur open. De kraan staat open en het water loopt eruit. Er was een grote muis en een kleine muis. En zoveel water dat de twee muizen naar buiten spoelden met het water. Ik krijg een brief en moet 100 euro betalen voor het water. Ik weet niet waarom de kraan open stond. Maar de rekening is duur! Eén ton water shshshshsh!

Opname:

Mijn mama zette bloemen in een vaas. Ik speel binnen en luister niet. En de vaas gaat kapot. Met mijn voet. Ik ga naar de badkamer en doe de deur op slot. Ik zit twee uur binnen. Ik ben boos en moeder ook. Dan komt Baba. Hij doet de deur open. Hij zegt: mama, stop. Het is genoeg.

Opname:

Ik ben geboren in Afghanistan. Toen ik een baby was van één jaar ging mijn familie naar Iran. Ik woonde 38 jaar in Iran. Ik trouwde toen ik veertien jaar was. Toen ik vier jaar getrouwd was, ging mijn vader dood. Hij had kanker. Mama stierf vijf jaar later. Ook aan kanker. Ik woon nu in België maar mijn dochter is nog in Iran. Ze is 26 jaar. Ik heb haar nu al zes jaar niet meer gezien. Dat is moeilijk. Ik ga niet terug naar Iran. Al zes jaar alleen maar met elkaar telefoneren.

Ik heb veel problemen en neem veel medicamenten. In april krijg ik de Belgische nationaliteit. Dan zal er hopelijk veel veranderen. We zeiden haar gisteren samen hallo via de telefoon!

Opname:

Ik was achttien jaar en woonde voor het eerst alleen. Ik was iets gaan drinken op café. Het was mooi weer en het werd laat. Ik dacht, kom ik ga maar eens naar huis. Ik stak een sigaret op en stak de straat over. Er zat een man op straat met een grote hond en veel kleine hondjes. Mevrouw, mevrouw, mag ik een sigaret? Ik dacht, allez, a.u.b., een sigaret. De man kijkt naar mij en vraagt: een jongen of een meisje? Een jongen of een meisje? Waarom vraagt hij mij dat? Ik zeg, OK, een meisje. Hij neemt een kleine hond en echt waar: hij geeft mij die hond. Een kleine zwarte hond. Ik geef een sigaret en ik krijg een hond. Hij zegt: ga weg! Ik stond daar. Ik dacht, wat moet ik doen? Maar ik had al een glaasje gedronken en ik dacht, OK, goed. Ik ga naar huis en neem de hond mee. Ik had een hond. Ik heb die een Arabische naam gegeven: Malaika. Een engeltje, alsof iemand mij een Malaika, een engeltje gegeven. Ik heb tien jaar samen met Malaika gewoond.

Opname:

Ik ben 12 à 13 jaar. Het is zomer. Mijn ouders zijn op vakantie en ik bleef met mijn bomma thuis. Ik heb een groepje vrienden dat werkt om de buurt op te kuisen. Ik ben graag bij hen, zij zijn goed gezelschap voor mij. Ze werken 's avonds, tot 23 uur ongeveer. Dat is te laat voor mij om thuis te komen, maar op zomeravonden is het 's avonds pas laat donker, dus dan merk je niet hoe laat het al is. Dus op een dag ben ik te laat. Ik moest eigenlijk al thuis zijn en denk: mmmm bomma gaat boos zijn! Ik ben bang om naar huis te gaan maar ok, ik doe het toch. Ik kom aan bij mijn huis en hoor mijn bomma al roepen: Ivaaaaaan. Ivaaaaaan. En ik denk: oh nog! Het is al begonnen... Ik zie dat ze brandnetels vast heeft. Die groene plant die prikt en waar je heel erg van moet krabben door de jeuk. Ik zie dit en begrijp dat ik toch pijn zou moeten lijden. Bomma is héél boos. Ze slaat me op mijn benen met de brandnetels. Niet mijn hoofd gelukkig, enkel mijn benen. De volgende dag heeft bomma plots héél lekker gekookt. Ik denk dat dat haar manier is om het terug goed te maken. Mijn ouders hebben het nooit geweten. Ze weten het nog steeds niet. Als ik aan mijn ouders vertel dat bomma mij geslagen heeft, moet ik toegeven dat ik te laat was. Als bomma aan mijn ouders verklapt dat ik te laat was, moet zij toegeven dat ze me geslagen heeft. Dus het blijft geheim. Los van dit verhaal was zij voor mij wel de allerbeste bomma!

3.3. Op zoek naar rituelen, gewoontes ...

Ook feesten, tradities en gewoontes kunnen verhalen opleveren. Breng een aantal voorwerpen mee waar een bijzondere betekenis aan wordt toegeschreven: kaarsen (een noveenkaars, gewone kaars...), een medaillon, een konijnenpoot, een afbeelding van Ganesha, een scapulier, bescherming tegen het boze oog, of foto's van allerlei tradities. Volgende bronnen bevatten foto's van tradities van diverse bevolkingsgroepen in België:

- TRADITIES, Marcel Van den Berg e.a., Davidsfonds 2011
- [Leca vzw](#) (Let op! Binnenkort [Histories vzw](#))

Leid eventueel in door een kort ritueel zoals een kaars branden: "Ik doe dit voor het examen van mijn dochter. Voor succes en inspiratie. Mijn grootmoeder deed dit vroeger ook voor mij." Of: "Vroeger

wanneer ik zelf examen had, wilde ik nooit op de voegen tussen de straatstenen stappen. Dat zou ongeluk brengen. Hebben jullie dat ook? Doen jullie dat ook?"

Laat de voorwerpen rondgaan. "Kennen jullie dit? Waarom gebruiken mensen dit? Doe je dat zelf ook? Doe je iets anders?" Laat de tongen loskomen en stel bijvragen. "Hoe gaat dat dan? Doet je familie dat? Waarom doe je dat? Gaat het altijd goed? Is er ooit iets speciaals gebeurd? ..."

Ervaring Dubbele Bodems:

We deden dit in één klasgroep. Het was op zich interessant om mensen te zien reageren op de voorwerpen en er ervaringen over uit te wisselen. Maar het was toch net iets te veel eenrichtingsverkeer van ons uit. Cursisten vertelden wel over hun gewoontes en zochten dingen op in het fotoboek om ons te tonen, maar het leverde geen echte belevissen op. Was de groep te weinig divers van achtergrond en waren dingen op die manier voor iedereen eerder vanzelfsprekend en niet bijzonder? Pas op het moment dat iemand zei: "Piet knippen!" kwamen er in de algemene hilariteit meer specifieke verhalen naar boven. We polsten naar hoe een besnijdenis verliep bij hun zoontjes en bij zichzelf maar telkens ging het om een besnijdenis op zeer jonge leeftijd. Er waren geen of weinig herinneringen aan. Ik beschreef zelf nog uitgebreid de rituele slachting van een schaap die ik ooit meemaakte in Rabat (met buikvet aan de wasdraad, opblazen van het vel met een fietspomp ...) maar er kwamen weinig extra verhalen. Al was er wel aandacht voor mijn relaas en instemming met de gang van zaken. Misschien is het meer aangewezen om te zoeken naar persoonlijke belevissen wanneer de gelegenheid zich effectief aandient? Of zelf ook te vertrekken van een meer concrete gebeurtenis in plaats van open vragen. Misschien levert dat meer persoonlijke en ingekleurde verhalen op. Hoe dan ook, het was wel een tof gesprek.

Alternatief: breng een paar voorwerpen mee in dezelfde lijn die voor jou persoonlijk van betekenis zijn. Vertel je cursisten waarvoor ze dienen en waarom ze voor jou speciaal zijn. Vertel een gebeurtenis. Vraag hen: Hebben jullie dat ook? Kennen jullie dit of iets dat erop lijkt?

Vraag iedereen om volgende les zelf zo'n voorwerp mee te brengen en er iets over te vertellen: waarom is het voor jou speciaal? Ooit iets mee gebeurd? Van waar komt het? Waarom bewaar je het? ... Bereid een paar vragen voor tegen de volgende les.

3.4. De Hand en conversatievragen (oefeningen per twee)

Iedereen tekent de omtrek van zijn/haar hand op een blad. Bij elke vinger hoort een vraag.

Bijvoorbeeld: "Hebben ze ooit een tand bij jou moeten trekken? Wat is het meest gekke, bevreemdende dat je ooit hebt meegemaakt? Wat is je scherpste zintuig en hoe weet je dat? Wat is je liefste wens? Hoe ben je veranderd sinds je kindertijd? Wat was je laatste droom? Heb je ooit een beroemd persoon ontmoet? Wat is volgens jou de beste uitvinding en waarom? Wat zijn je lievelingsdieren en waarom? Wat is je favoriete spel en met wie speel je het? Naar wie kijk je op en waarom?"

Cursisten interviewen elkaar twee aan twee. Ze stellen ook telkens drie vragen aan elkaar over ieder verhaal. Daarna stellen ze hun partner voor aan de groep aan de hand van het antwoord op één vraag naar keuze.

Extra inspiratie voor vragen: tik 'conversatievragen' in op het internet of zoek naar 'School of Life'.

HOOFDSTUK 4: SPELEN EN EXPERIMENTEREN MET GELUID

Doel:

- Luisterspel verrijken
- Anders luisteren naar de geluiden rondom ons, om inspiratie te vinden voor ons verhaal
- Meer speelse gerichtheid op de podcast
- Afwisseling van oefeningen (zie 5.3. Tussendoortjes)

Introductie: “Een hond blaft, een bel rinkelt ... Alles maakt een eigen geluid. Voor de opname van ons verhaal willen we ook graag geluiden: een deur gaat open, een kanarie fluit, een politiewagen rijdt voorbij ...”

Op zoek gaan naar geluiden en proberen deze juist te laten klinken, is een kwestie van spelen en uitproberen. Het helpt om anders te gaan luisteren naar de geluiden die we kennen.

Net als bij de ijsbrekers en andere oefeningen in deze lesmap, kan je uit de werkvormen hieronder kiezen en uitpikken wat voor jouw klas kan werken.

Het zijn vaak leuke en creatieve momenten waarbij soms net die studenten die je niet zo vaak hoort ideeën inbrengen en zo meer participeren aan het klasgebeuren.

4.1. Verhaal met enkel geluiden

In deze verhalen komen geen woorden of stemmen voor, enkel geluiden. Kunnen jullie het verhaal navertellen? Wat gebeurde er? Welke geluiden heb je herkend? Waar gaat het verhaal over?

- YouTube video: [Story with sound only.](#)
- YouTube video: [Imagine This: A Story Told With Sound Effects](#)
- YouTube video: [Telling a story with Sound - House break in](#)

4.2. Geluidenquiz

Laat enkele geluiden horen. De cursisten proberen te raden of uit te leggen wie of wat dat geluid maakt. Zijn jullie het allemaal eens? Misschien zijn er meerdere antwoorden mogelijk? Zo kan bubbelpastic klinken als een knetterend haardvuur.

[Hier vind je een kant-en-klare quiz.](#)

Of gebruik het filmpje van bruitage-artiest Marie-Jeanne Wyckmans (zie Hoofdstuk 2: Luistermateriaal) om de quiz te spelen.

Ervaring Dubbele Bodems:

In sommige groepen bleven cursisten raden, of vulden ze elkaar aan wanneer er al antwoorden werden gegeven maar iemand er nog iets anders in hoorde. In andere groepen kwam er één iemand met een antwoord en volgde de rest. In dat geval vroegen we zelf door: “Hoor iemand nog iets anders dat het kan zijn?”, “Hoe weet je zeker dat het ... is?”, “Van waar herken je dit geluid?”, “Heb je het al in het echt gehoord?” of we gaven suggesties: “Zou het ook ... of ... kunnen zijn?” waardoor er meer interactie ontstond.

4.3. Wat is er weg?

Er liggen enkele voorwerpen in het midden of vooraan, waar je geluid mee kan maken. Eén cursist gaat naar buiten. De groep discussieert over welk voorwerp ze weg zullen nemen. De cursist wordt geblinddoekt en terug naar binnen geroepen. Een andere cursist (of meerdere cursisten) uit de groep maakt geluid met de voorwerpen die niet zijn weggehaald. Bij elk voorwerp vragen ze of de geblinddoekte cursist kan raden welk voorwerp dit geluid maakt. De geblinddoekte cursist vertelt luidop welk voorwerp hij/zij hoort en - wanneer alle geluiden aan bod zijn gekomen - welk voorwerp weggenomen werd.

ALTERNATIEF

Van de voorwerpen in het midden bespreekt de groep welk (één) voorwerp ze zullen kiezen. Wanneer de geblinddoekte cursist terug binnengebracht wordt, maakt een andere cursist uit de groep geluid met het gekozen voorwerp en vraagt of de geblinddoekte cursist weet welk voorwerp het is. Deze probeert luidop te raden.

ALTERNATIEF

De omgekeerde versie. De hele groep is geblinddoekt of heeft de ogen dicht, behalve één cursist. Die mag een voorwerp uitkiezen om weg te halen. Daarna stelt hij/zij vragen aan de rest van de groep: bv. “Kadisa, kan jij raden welk voorwerp dit is?” en maakt geluid. Na elk geraden voorwerp, wordt nog eens samen opgesomd welke voorwerpen al aan bod kwamen. Als alle voorwerpen aan bod zijn geweest, vraagt de cursist wie er kan raden wat er weggehaald werd.

Oefen voor het spel begint samen de namen van de voorwerpen door eerst kort een ander spel te spelen: ‘Dit is een ...’ dat hieronder uitgelegd staat.

4.4. Dit is een ...

Dit is een spel om de voorwerpen in ‘wat is er weg?’ (zie hierboven) te overlopen en te oefenen. Het kan uiteraard ook ingezet worden om namen of begrippen uit andere onderdelen van deze lesmap te oefenen of te leren kennen en om - voordat jullie beginnen met de opnames - vertrouwd te geraken met de voorwerpen die gebruikt worden om geluid te maken.

Vorm met de hele groep een kring. Cursist A geeft een van de voorwerpen (bv. een zakje rijst) door aan degene naast hem, cursist B, met de woorden: “Alsjeblieft, is dit een...?” (en een willekeurig gekozen woord op de plaats van de stippellijn). Bijvoorbeeld: “Is dit een appel?”. Cursist B geeft het voorwerp terug aan cursist A en antwoordt met: “Nee, dit is geen... (appel), dit is een... (zakje rijst).” Cursist A geeft daarop het zakje rijst opnieuw door aan cursist B en benoemt het dit keer juist: “Dit is een... (zakje rijst).”

Daarop geeft cursist B het voorwerp door aan degene aan z'n andere kant, cursist C, opnieuw met de woorden "Alsjeblieft, dit is een..." (maar dan met een nieuw verzonnen naam en dus niet opnieuw bv. appel).

Bij het doorgeven van een fluitje kan dat dan worden:

A: "Alsjeblieft, dit is een boek."

B: "Nee, dit is geen boek. Dit is een fluitje."

A: "Alsjeblieft, dit is een fluitje."

B: (nu tegen C) "Alsjeblieft, dit is een schaar."

C: "Nee, dit is geen schaar. Dit is een fluitje."

4.5. Rikketik

Gelijkaardig aan de vorige oefening. Deze keer liggen er geen voorwerpen op de grond, maar werken we met de dingen die al in het lokaal aanwezig zijn: een stoel, een tafel, een balpen, het raam, papier ...

Gebruik een lepel of een stokje om ergens op te tikken en vraag de geblinddoekte persoon of hij/zij hoort waar je op tikt. Die persoon probeert te raden waarop getikt wordt. Probeer te variëren (een metalen tafelpoot klinkt bijvoorbeeld heel anders dan een whiteboard of iemands knie).

4.6. Rammelende sleutels

Geluiden die we vaak horen, voelen erg vertrouwd. We herkennen ze uit de duizend. Alle voetstappen lijken hetzelfde te klinken, tot je een paar voeten hoort van iemand die je kent en je die persoon er zò uit kan halen. Door het ritme van de stap, of door de klank van de schoenen.

Alle cursisten geven hun sleutels af aan de docent (of aan een medecursist). Daarna sluit iedereen zijn/haar ogen. Eventueel kan er met blinddoeken gewerkt worden. De docent rammelt om de beurt met de sleutelbossen. De cursisten proberen te herkennen wanneer hun sleutelbos aan de beurt is en proberen uit te leggen waaraan ze hem herkenden. Bijvoorbeeld: doordat het een heel zware of lichte sleutelbos is, door de sleutelhangers die eraan hangen ...

4.7. Geluidenbingo

Met de hele groep bespreken jullie welke geluiden buiten te horen kunnen zijn. Bv. auto's, een rinkelende fietsbel, een blaffende hond, een baby die weent, de 'pssst' van de busdeuren die opengaan, een auto die remt ... Het kan helpen om eerst te praten over wat ze op weg naar de klas gehoord hebben, welke geluiden ze mooi vinden of vervelend, wat een typisch geluid is in de buurt van de school of de buurt waar ze wonen ...

Al deze dingen worden op een blad geschreven. Daarna gaan jullie op pad. Zodra je een van de geluiden gehoord hebt, mag je dat doorstrepen.

Op deze manier word je je bewust van wat er allemaal te horen is, vaak zonder dat we er nog op letten. En moet je nadenken over waar je het best naartoe wandelt om bijvoorbeeld een bus te horen, of spelende kinderen. Welke setting koppelen we aan welke geluiden?

Om ze te motiveren om te overleggen en te praten, kan iedereen een deel van de bingo krijgen, of kan je werken met een aantal bingokaarten. Hoort iemand een geluid? Dan wordt er besproken welk geluid dat was en wie dat kan doorstrepen.

4.8. Wat hoor ik?

Voor deze oefening gaan de cursisten ergens zitten, dat kan zowel buiten op een bank zijn als ergens binnen in de school, en schrijven of tekenen ze een paar minuten lang alles op wat ze horen. Je kan dit enkele keren na elkaar doen: in het station zijn andere geluiden te horen dan in een winkel, een speelplaats of een park. De cursisten noteren of tekenen zelf wat er te horen is. Nadien vergelijken jullie de lijstjes en praten over wat de overeenkomsten en verschillen zijn. Hebben jullie allemaal hetzelfde gehoord? Of vallen sommige geluiden voor de ene cursist snel op en voor de andere niet?

Alternatief: De hele groep gaat buiten een wandeling maken, verdeeld in duo's: telkens één cursist met een blinddoek of de ogen toe en één cursist die kijkt. Degene die kan zien, leidt de andere cursist zodat die nergens tegen botst. De andere cursist luistert en benoemt luidop wat er te horen is.

4.9. Soundtrack maken bij een verhaal.

Voorzie een 'geluidenbak' (zie grijze kader hieronder). Laat enkele cursisten een kort verhaal vertellen. Het is leuk om verder te bouwen op de verhalen die naar boven kwamen tijdens andere oefeningen van deze lesmap. Maar je kan hen ook iets totaal anders laten verzinnen of, als dat te moeilijk is, een stukje tekst uit een boek of een krant gebruiken. Of je kan werken met de verhalen in bijlage. De andere cursisten luisteren en maken de soundtrack bij het verhaal door gebruik te maken van spullen uit de geluidenbak, hun eigen stem of dingen die ze in het lokaal vinden.

Je kan dit in groepjes laten voorbereiden en dan een klein toonmoment organiseren met de hele groep. Of je kan hen 'on the spot' laten experimenteren, terwijl de rest meekijkt en dan het verhaal nog eens opnieuw laten vertellen in één keer, met de juiste geluiden.

4.10. Verhaal maken bij een soundtrack.

Laat (met de geluidenbak of met audio die je op het internet vond) enkele geluiden horen, of laat de cursisten er maken. Daarna verzinnen zij het verhaal dat daarbij zou kunnen horen. Je kan daarbij kiezen of ze de geluiden chronologisch moeten gebruiken of niet.

OPTIE 1

Je laat een paar geluiden horen. Daarna bespreken de cursisten in groepjes wat het verhaal bij die geluiden kan zijn. Nadien volgt er een klein toonmoment waarbij elk groepje het verhaal vertelt en er de geluiden bij maakt. Om te zorgen dat elk groepje aan de slag kan en nog goed weet wat de geluiden waren, kan je ze af en toe herhalen of je laat hen een opname maken met hun telefoon (via een record app of met een filmpje).

OPTIE 2

Je maakt een geluid of laat een cursist er één maken. Jullie bespreken samen het begin van het verhaal aan de hand van dit geluid. Daarna mag iemand anders een geluid kiezen en het vervolg van het verhaal vertellen. Zo gaan jullie verder tot iedereen aan de beurt geweest is.

Geluidenbak:

Voorzie een bak met voorwerpen die geluid maken, muziekinstrumenten ... Of laat iedereen dingen meebrengen. Dit kan zowel dienen voor deze oefeningen als voor het effectieve opnemen. Hoe meer dingen om mee te experimenteren, hoe beter. Dat kan van alles zijn: lepels en vorken, zakjes rijst, een regenbuis, een blokfluit, lege flesjes, WC-rolletjes, schudeitjes, een lege chipszak of andere verpakking, een fietsbel, een botsbal, een vuvuzela, bubbelpastic, een kazoo, spijkers, een trommel, speelgoedautootjes, houten stokjes, ballonnen, verschillende soorten schoenen (voor voetstappen) ...

HOOFDSTUK 5. VERHALEN VERRIJKEN EN BEWERKEN

5.1. Welk verhaal kiezen we?

Bij de keuze van het verhaal/de verhalen die we gaan omzetten in een podcast, hanteerden we de volgende criteria.

- Het is een echt verhaal met een begin, midden en einde. We kozen dan ook eerder voor gebeurtenissen en concrete momenten dan voor levenslopen of beschouwingen. Niet dat deze niet interessant zijn, maar gebeurtenissen hebben een paar voordelen om met meerdere mensen aan te werken. De structuur is eenvoudiger en duidelijk voor iedereen. Er is veel mogelijkheid om er details en zintuigen aan toe te voegen.
- We kiezen samen met de cursisten. Eerst en vooral moet degene van wie het verhaal kwam ermee akkoord gaan. De meeste verhalen waren licht van toon, maar één verhaal was meer emotioneel. De toestemming van deze cursist om aan de slag te gaan met haar herinnering en er eventueel dingen aan te veranderen was dus zeker nodig. Daarna kwamen de andere cursisten aan bod. Op basis van de audio-opnames hervertelden we eerst zelf de verhalen van de vorige keer. En vroegen nadien welk verhaal/welke verhalen de meesten van hen graag wilden bewerken voor de podcast.
- Het aantal podcastverhalen hangt samen met het aantal cursisten, het aantal goede verhalen voorhanden, de algemene betrokkenheid van de groep met de verhalen, de bekendheid met de context ...

Ervaring Dubbele Bodems:

Vanaf deze fase begon het in de drie groepen echt anders te lopen, afhankelijk van de interesse, het aantal studenten, de aan- of afwezigheid van studenten ... Zo kozen we in een bepaalde groep voor één verhaal. 'Ahmed en de kanaries', een verhaal dat zich toevallig deels in Syrië afspeelde en deels in België. Twee van de cursisten waren er persoonlijk bij betrokken. De klas was klein en iedereen was getuige van de afloop van het verhaal in gang gezet door ons project. Er waren meerdere cursisten die zelf ook vogels hadden thuis. Het onderwerp was dus goed gekend.

In een andere groep hadden we twee verhalen gepland, maar de afwezigheid van een van de vertellers deed ons besluiten om er toch maar één uit te werken. Dit creëerde uiteindelijk tijd om ook geluiden te maken bij de podcast. Idem voor een derde groep waar vier verhalen op tafel lagen, maar een wegviel door ziekte van leden van het deelgroepje. Les geleerd: drie verhalen per klas, ook al is ze groot, is meer dan genoeg!

Kiezen tussen een beeld of een gebeurtenis:

Ook in een beeld en zijn beschrijving kan je structuur krijgen. Door er een miniverloop met een beweging of een verplaatsing in te steken, krijg je een begin, midden en einde. Verschillende zintuigen brengen het beeld tot leven en bieden diverse indrukken. Laat binnen de beschrijving ook verschillende emoties naar boven komen. Creëer een beginbeeld en kies een sterk eindbeeld.

Ervaring Dubbele Bodems:

In één groep was er een fantastisch mooie beschrijving van een jongen die vroeger in Kaboel 100 (!) duiven op het dak had. Het was oorspronkelijk vooral een beeld met enkele losse elementen van een verhaal, maar voor de hervertelling vertrokken we vanuit het idee om de duiven te gaan voeren op het dak: wat doe je eerst, wat daarna. We introduceerden ook zintuigen – wat hoor je, wat ruik je, wat voel je ... – en een keuze van een weids eindbeeld. Het beeld dat eigenlijk de meesten van ons zeer sterk aansprak. Het scenario werd iets als volgt: de trap opgaan naar het dak, een emmer met voer in de ene hand, een schopje in de andere, de duiven horen koeren, het hok ingaan, gebouwd door vader en zoon, ooit begonnen met tien duiven kopen op de markt, daarna uitgegroeid tot 100, de duiven voeren en water geven, de duiven ruiken en het hok schoonmaken met het schopje, duiven strelen, de kleuren van de veren bewonderen, zelf heel rustig worden vanbinnen, de lievelingsduif koesteren en de duiven nakijken tijdens het vliegen over de stad.

5.2. Expert op de stoel

DOEL

- Details naar boven laten komen
- Verhaal verrijken en fantasie gebruiken
- Inlevingsvermogen van iedereen triggeren, betrokkenheid verhogen
- Groepssfeer bevorderen

Een cursist vertelt een verhaal. Daarna stellen de andere cursisten vragen over het verhaal.

Introduceer of roep vooraf vraagwoorden en vragen op: wie, wat, waar, wanneer, waarom, welke kleur, hoe, hoe laat, hoe oud ... Schrijf ze op het bord.

Doe verschillende rondjes: het is belangrijk dat iedereen een vraag stelt, hoe eenvoudig ook. Geef genoeg tijd en probeer geen cursisten over te slaan. Het is zogenaamd 'vanzelfsprekend' dat je iets zegt. Niet stoppen na een rondje: dat geeft iedereen meer tijd om te wennen aan de methodiek en laat de fantasie uitdeinen. Jouw rol: mee vragen stellen, hints geven, aanmoedigen ...

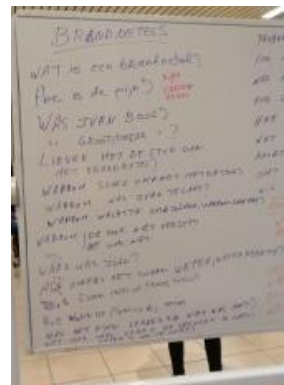
De verteller antwoordt. Er zijn meerdere opties.

OPTIE 1

Je verzamelt eerst alle vragen en stelt ze nadien aan de verteller. Voordeel: het vragen stellen gaat vlotter, de fantasie ontspint zich zonder 'gehinderd' te worden door de realiteit van het verhaal. Er komt ook humor naar boven aan de hand van de vragen die de cursisten stellen. Pas nadien beantwoordt de verteller de vragen. De uitkomst kan verrassend zijn!

OPTIE 2

Je schrijft alle vragen op het bord of op een flipchart. De verteller antwoordt niet! Je verdeelt de cursisten in groepjes. Het is een van de groepjes die aan de slag gaat met de vragen en zo het verhaal herschrijft, of een andere wending geeft. Vermijd dat de cursist van wie het verhaal komt mee in dat groepje zit: dat remt de creativiteit af. Uiteraard moet hij/zij wel de toestemming geven om het verhaal te bewerken, te veranderen, of er een andere draai aan te geven.

EXTRA

Je kan ook de opdracht geven om het verhaal te herschrijven binnen een bepaalde sfeer: griezelig, spannend, romantisch, als een sprookje ...

Ervaring Dubbele Bodems:

We volgden in de drie groepjes een ander verloop.

In de eerste groep hanteerden we optie 1 en dat ging heel goed. Alle cursisten stelden vragen en soms zeer absurde en grappige. Heeft de kanarie pijn? Hoofdpijn of rugpijn? Het bleek ook dat er in Syrië niet één kanarie was maar wel twintig. Zonder de bijvragen hadden we dit waarschijnlijk nooit geweten.

In de grootste en meest zelfstandige groep kozen we voor optie 2. Ook dit leidde tot verrassende wendingen. Eén herinnering werd een griezelsprookje, het tweede kende een ander verloop en volgorde van gebeurtenissen, het derde verhaal werd herschreven vanuit een ander standpunt dan de oorspronkelijke verteller.

In de derde groep lieten we degene van wie het verhaal kwam toch meteen antwoorden op de vragen. Dit was misschien niet zo'n goede keuze: waren de verhalen in kwestie nog te nieuw en nog niet zo goed gekend door de andere studenten? Was er te veel tegelijk gaande: meerdere verhalen, vragen en antwoorden én discussies en verduidelijkingen door elkaar ...? De concentratie op vragen stellen was door het geven van de antwoorden en de kleine gesprekjes die zich daarrond ontwikkelden, minder sterk. Dit verhoogde mogelijk de drempel voor sommige meer bescheiden cursisten.

5.3. In het verhaal komen - tussendoortjes

DOEL

- Na de vorige les terug in het verhaal komen
- De woordenschat en de context van het verhaal oproepen en uitbreiden
- Speelsheid en afwisseling brengen in het proces

Wissel langere oefeningen af met korte en meer speelse opdrachten. Zeker wanneer het om meerdere sessies gaat gespreid in de tijd. Enkele suggesties:

- Zet reeds gekende ijsbrekers (zie 'Hoofdstuk 1. Ijsbrekers') om naar de context van het verhaal of de verhalen.
  - o 'Een straat in Rome' wordt bijvoorbeeld. 'Een dierentuin in Zuid-Afrika.'
  - o Speel 'Ja, nee, zwart, wit' en/of 'Dit is geen ...' met de woordenschat van (een van) de verhalen.
- Alfabet-oefening: schrijf het alfabet op het bord en laat de cursisten woorden zoeken uit het verhaal die beginnen met die letter, of waar die letter in voorkomt. Schrijf de woorden naast de letters; meerdere antwoorden zijn mogelijk.

Ervaring Dubbele Bodems:

We ondervonden dat we in elk van de drie trajecten creatief moesten omgaan met de oefeningen. De ene groep had al meer nood aan 'energizers' dan de andere. Of meer behoefte aan variatie om geconcentreerd te blijven op de inhoud van het verhaal waarmee we werkten. We probeerden de oefeningen en het lesverloop steeds aan te passen.

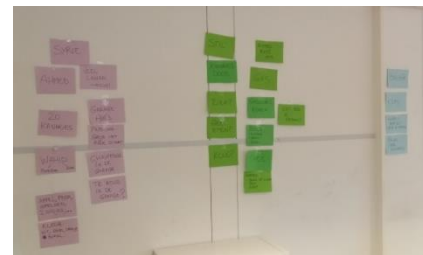
Hou de vinger aan de pols, speel kort op de bal om de interesse, de creativiteit en het plezier in het geheel te stimuleren. Wat kan je aan het lesverloop veranderen of toevoegen zodat je samen een stapje verder kan zetten in het proces naar het eindresultaat?

5.4. Verhaal uitschrijven: structuur

DOEL

Je bouwt samen met de cursisten het verhaal op. In de eerste fase zijn de structuur en de details het meest belangrijk. Creativiteit staat nog altijd voorop. Correcte zinnen vormen komt in de volgende fase.

- Hvertel het verhaal aan de cursisten.
- Hang op het bord of op de muur drie bladen in verschillende kleuren met 'Begin', 'Midden' en 'Einde'. Of een andere relevante indeling voor het verhaal, bijvoorbeeld 'In Syrië' en 'In België'.
- Stel vragen als: "Wat gebeurt er eerst? Wat gebeurde er dan? Wat daarna? Wie is erbij? Hoe oud is ...? Welke kleur hebben ...?"
- Schrijf de antwoorden in de vorm van KERNWOORDEN op aparte bladen in de juiste kleur. Nog geen zinnen dus. Blijf steeds terugkoppelen: "Is het goed dat ik dit woord opschrijf?"
- Hang de bladen in de juiste volgorde op, goed zichtbaar voor iedereen. Blijf vragen stellen: "Waar moet ik het hangen: voor of na dit kernwoord?"
- Ga door tot alle elementen van het verhaal op een goede plaats hangen. Overloop nog even samen het verhaal.

Nu gaan de cursisten zelf actiever aan de slag.

- Haal de papieren van de muur en verdeel ze lukraak onder de cursisten.
- De cursisten stellen nu klassikaal het hele verhaal weer samen. Stel vragen indien nodig: "Wie heeft het begin? Wat komt er daarna?"
- De cursisten antwoorden en wie het goede blad heeft, komt naar voren, toont het blad aan de anderen en zegt het vervolg van het verhaal in een ZIN. Ze hangen daarna zelf het blad op de goede plaats. "Ok, wie heeft de volgende kernwoord? Wat komt hierna?"

Dit is soms een beetje rommelig, maar geeft dynamiek aan het geheel.

5.5. Verhaal uitschrijven: zinnen, dialogen en tekst

DOEL

Het verhaal krijgt nu zijn min of meer definitieve vorm. We schrijven de zinnen en dialogen uit. Creativiteit blijft belangrijk, maar vanaf nu moet alles ook worden omgezet in correcte zinnen.

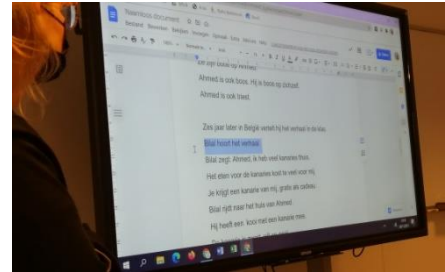
Las tussen de vorige fase '5.4. Verhaal uitschrijven: structuur' en deze eventueel een pauze in. Spreid het over twee lessen, doe een andere oefening, bijvoorbeeld iets rond de geluiden of iets totaal anders.

Er zijn meerdere mogelijkheden om het verhaal uit te schrijven, afhankelijk van je keuze van werkwijze: met **KERNWOORDEN** of **VRAGEN**.

VERTREKKEND VAN KERNWOORDEN

Afhankelijk van klasgrootte, zelfstandigheidsniveau en aantal verhalen kan je kiezen tussen meerdere opties:

- Optie 1: het verhaal samen klassikaal uitschrijven. Opnieuw krijgt iedereen lukraak een aantal kernwoorden. Het verhaal wordt opnieuw samengesteld in zinnen. De docent/een cursist noteert alles op het bord. De anderen volgen mee en geven hun goedkeuring of bemerkingen. Koppel steeds terug naar de groep: "Is alles duidelijk en klopt het?" Dit kan in deze fase zowel gaan over de inhoud als over correcte zinsbouw, woordkeuze ...
- Optie 2: verdeel de verschillende delen van het verhaal: Midden, Einde, Begin, over verschillende groepjes. Zij schrijven samen hun deel van het verhaal uit.

Je kan ook het einde openlaten en cursisten verschillende mogelijkheden laten suggereren. De groep die ermee aan de slag gaat, kiest en verzint de afloop.

VERTREKKEND VAN VRAGEN

(Zie 5.2. Expert op de stoel, optie 2)

- De groepjes schrijven elk hun verhaal uit.
- Elk groepje vertelt het verhaal een eerste keer aan de rest van de cursisten. Ieder groepslid doet een stuk. Daag hen uit om te vertellen en niet louter voor te lezen: dat maakt het vaak levendiger.
- Jij en de andere cursisten geven feedback. Wat spreekt aan in het verhaal? Wat is minder duidelijk? Mogelijke items zijn: opbouw, fantasie, sfeer, ... Klopt het verhaal? Welke dialoog gaan jullie uitwerken? ...
- De groepjes gaan opnieuw aan de slag met de feedback.

DIALOGEN

Eender welke werkwijze: zorg ervoor dat er niet alleen verhalende tekst is, maar ook één of twee dialogen. Dat maakt de podcast levendiger!

UIT 'AHMED EN DE KANARIES'	UIT 'HAILIE IN DE DIERENTUIN'
<p>Ahmed denkt: "Wat heb ik gedaan!" Zijn vrouw en zoon komen binnen. Ze zeggen: "OHHH NEE! Dat is jouw fout."</p>	<p>Nicht: Hailie, er staat een leeuw achter jou! Verteller: Hailie kijkt en ziet niks. Hailie: Dat is niet waar! Nicht: Hailie, er staat een giraf achter jou! Verteller: Hailie kijkt niet. Hailie: Dat is niet waar!</p>

AFWERKING

Giet de teksten in een praktisch bruikbare en correcte vorm, overzichtelijk voor iedereen. Met de uiteindelijke rolverdeling er al bij indien mogelijk.

6. WERKEN MET EEN BESTAAND VERHAAL

Wil je vooral focussen op het opnemen en monteren? Vertrek dan vanuit een bestaand verhaal. Lees het verhaal luidop, bespreek wat jullie kunnen of willen aanpassen.

6.1. Bestaand verhaal kiezen

Werk met de verhalen die tot stand kwamen tijdens Dubbele Bodems (zie bijlage).

Of kies zelf een bestaand verhaal. Zorg dat het kort genoeg is, of haal uit een langer verhaal één deel om te gebruiken. Hoe langer het verhaal, hoe meer werk en tijd erin kruipt.

Ook deze eenvoudige verhalen zijn gemakkelijk te gebruiken om van te vertrekken:

[Huis der taal – korte leesteksten](#)

[Okan Brugge - Drie korte verhaaltjes](#)

Laat je klas verhalen meebrengen die zij willen gebruiken als basis. Zo kan je meteen het gesprek openen over wat hen zo aanspreekt in het verhaal, of de anderen het al kennen en wat voor podcast jullie ermee zouden kunnen maken.

6.2. Bestaand verhaal aanpassen

Het verhaal bestaat al, maar er is natuurlijk nog geen script om mee te werken. En misschien zijn er wel dingen die jullie graag anders willen zien.

Leer eerst het verhaal kennen door het samen te lezen en na te vertellen. Gebruik de methode met de papieren (zie '5.4. verhaal uitschrijven: structuur') om het te ontleden en overzicht te krijgen.

Om het verhaal eigen te maken, gebruik 'Hoofdstuk 5. Verhalen verrijken en bewerken'. De oefeningen 'expert op de stoel' en de 'tussendoortjes' zijn een grote hulp om het verhaal van binnenuit te leren kennen of het een andere wending te geven.

Enkele specifieke vragen om het bestaande verhaal aan te passen:

- Zijn er delen van het verhaal die we willen schrappen? Waarom?
- Zijn er dingen die we willen toevoegen? Is er iets wat je mist in het verhaal (bv. een extra gebeurtenis, humor, extra spanning, een nieuw personage ...)?
- Willen we een ander einde verzinnen of gaan we akkoord met dit einde?
- Kunnen we dingen omwisselen (andere chronologie) om het spannender te maken?
- Is er een ander verhaal dat we kunnen gebruiken? Of kunnen we twee verhalen samenvoegen zodat de personages van het eerste verhaal meemaken wat er in het tweede verhaal gebeurt?

Ook in het aanpassen van een verhaal kan erg veel tijd kruipen. Kies je voor een bestaand verhaal omwille van tijdsgebrek, hou het aanpassen dan binnen de perken. Kies je voor een bestaand verhaal omdat je denkt dat dat beter werkt voor jouw groep? Probeer dan zo ver mogelijk te gaan in het aanpassen ervan, zodat het zoveel mogelijk hun eigen verhaal wordt.

7. GELUIDEN BEDENKEN EN SCRIPT MAKEN

Na het experimenteren met geluiden en het bepalen van jullie eigen verhaal en de verhaalstructuur ga je onderzoeken welke geluiden je kan toevoegen om jullie verhaal auditief sterker te maken.

Het luisteren naar podcasts en spelen en experimenteren met geluiden hoeft niet noodzakelijk samen een les te vormen of netjes na elkaar te volgen. De oefeningen spreiden over meerdere lessen en inzetten als afwisseling met het vertellen en bewerken van verhalen geeft meer variatie aan opdrachten binnen het geheel.

7.1. Welke geluiden passen in ons verhaal?

Hangt het script met de gekleurde papieren uit 'Hoofdstuk 5. Verhalen verrijken en bewerken' nog omhoog in de klas? Voeg dan met papieren in een nieuwe kleur de geluiden toe. Zo is er meteen een duidelijk overzicht van wat waar komt.

Typte je het verhaal al uit? Laat dan plaats voor het invullen van de geluiden of laat de cursisten deze toevoegen in kleur.

- Overloop zin per zin of stuk per stuk welke geluiden er in jullie verhaal gebruikt kunnen worden. Je kan ervoor kiezen om slechts enkele typische geluiden te gebruiken, of om een volledige soundscape te maken.
- Laat de cursisten opsommen of bespreken welke geluiden passen: een plons in het water, vogels, de brug die kraakt, een auto die start ...
- Loopt dit niet vlot? Geef zelf een aantal suggesties waarvan zij kunnen zeggen of het klopt of niet.

Uiteraard kan je de oefeningen van 'Hoofdstuk 4. Spelen en experimenteren met geluid' gebruiken als de fantasie van de cursisten meer gestimuleerd wordt door geluiden fysiek uit te proberen. Dit kan het ook makkelijker maken om te bedenken welke geluiden er nog nodig zijn.

7.2. Experimenteren om het juiste geluid te vinden

Nu er een lijst met geluiden en een script is, bespreek je samen met de cursisten de mogelijkheden om dergelijke geluiden te maken. Gebruik hiervoor de 'geluidenbak' uit 'Hoofdstuk 4. Spelen en experimenteren met geluid' of laat hen zoeken naar bruikbaar materiaal dat in de klas of op school aanwezig is.

Voorbeelden:

- Een potje in een emmer water laten vallen voor een plons
- Roeren in water om een rivier na te bootsen
- Een stoel in de klas die kraakt zoals een krakende brug of deur
- Probeer voetstappen met verschillende schoenen op verschillende ondergronden
- Welke geluiden kunnen we met ons lichaam maken? Misschien zijn er niet veel voorwerpen nodig als we onze stem, handen, voeten ... gebruiken.

Besprek telkens of dit klinkt zoals het hoort en wat de oplossingen zijn indien niet.

- Is de plons zwaar genoeg voor wat er in het verhaal in het water valt?
- Klinkt het water diep genoeg?
- Klinkt het gekraak van de stoel zoals het gekraak van de brug of de deur? Of moet er sneller of trager met de stoel bewogen worden?

Ofwel gebeurt het uitproberen en bespreken met de hele groep. Ofwel verdeel je de cursisten en de geluiden in groepjes en brengt elk groepje na een tijdje verslag uit over hun probeersels en bevindingen. Eventueel zoek je daarna klassikaal verder bij wat nog niet goed zat.

Ervaring Dubbele Bodems:

Niet in alle groepen was er tijd voor de geluiden. Waar we het wel deden, viel het zélf geluiden maken nà de opnames van het verhaal. Op die manier kreeg het verhaal al mooi vorm en heeft iedereen een beeld van hoe het zal klinken. Dat geeft een bruikbare basis om van te vertrekken voor het toevoegen van geluiden. Een kwestie van ontspanning na de concentratie tijdens de stemopnames, en van tijdsmanagement: bij tijdsgebrek kan je wat minder geluiden gebruiken, of geluiden van het internet plukken.

Hebben jullie beslist welke geluiden jullie zullen gebruiken en met welke voorwerpen jullie dit zullen doen? Speel 'Dit is een ...' uit 'Hoofdstuk 4: Spelen en experimenteren met geluid' zodat de cursisten nog eens verbaal bezig zijn met deze voorwerpen.

7.3. Muziek

Naast geluid kan er natuurlijk ook muziek toegevoegd worden, bijvoorbeeld om het verhaal te beginnen of te eindigen. Speelt iemand van de klas een muziekinstrument? Kunnen jullie dat opnemen?

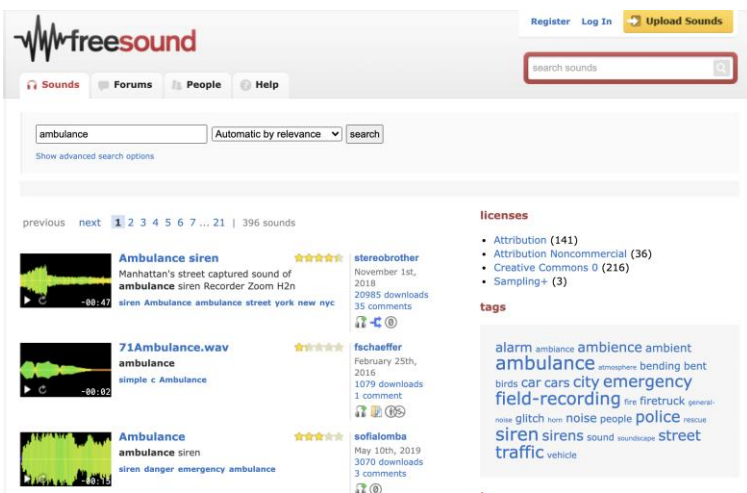
Kies je ervoor om bestaande muziek te gebruiken? Kijk dan goed na of dat auteursrechtelijk mag. Je podcast afspelen in de eigen klascontext is geen probleem. Wil je het resultaat online plaatsen of ergens laten horen? Dan moet je toestemming hebben van de artiest, auteursrechten betalen, rechtenvrije muziek gebruiken of toch eigen muziek opnemen.

Een korte 'jingle' in het begin hoeft je niet met muziek te maken. Dat kan ook door kort enkele geluiden te gebruiken en de titel te vermelden. En zelfs enkel de titel is ook al een fijn startpunt. Leg de lat niet té hoog, steek liever tijd in het verhaal zelf!

7.4. Freesound

Heb je geluiden nodig die je niet zelf kan maken? Wil je liever tijd steken in het uitwerken van het verhaal of het monteren dan in het opnemen van geluid? Gebruik een geluidendatabank om bij elkaar te sprokkelen wat je nodig hebt.

Freesound is een gratis geluidendatabank: www.freesound.org

Maak een login, voeg een (Engelstalige) zoekterm in in de zoekbalk en je krijg opnames te zien van het geluid dat je zoekt.

Je kan alle zoekresultaten online beluisteren voor je kiest welke je wil downloaden. Discussieer samen of in groepjes welke geluiden de beste zijn om te downloaden.

Voorbeelden:

- Er komt een blaffende hond voor in jullie verhaal. Beluister enkele hondengeluiden en bespreek of deze geschikt zijn. Klinkt de hond te groot? Te klein? Te ver weg?
- Jullie hebben het geluid van een auto nodig. Klinkt dit meer als een vrachtwagen? Wil je een auto die aan komt rijden? Of één die claxonneert?
- De juiste voetstappen: moeten het hakken zijn? Stapt het personage snel of traag? Moet het klinken alsof hij/zij op gras loopt of op stenen?

Hebben jullie met de klas wel zelf geluiden opgenomen en willen jullie deze ter beschikking stellen van andere makers over de hele wereld? Dan kan je bovenaan op de gele upload knop drukken en je opnames toevoegen.

HOOFDSTUK 8. EXPRESSIE

Doel:

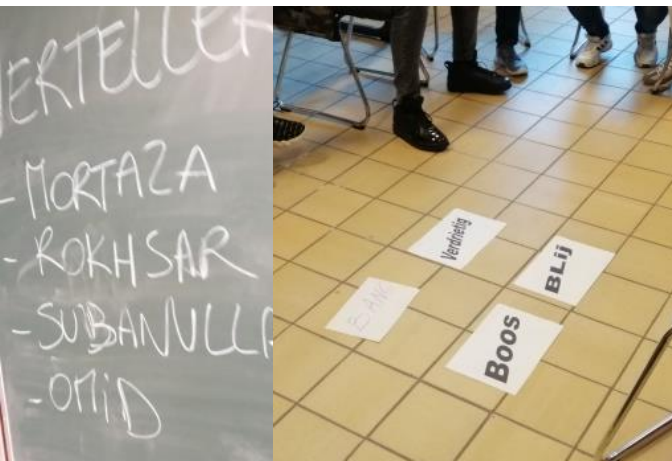
De expressie van de podcastspelers verhogen.

Verdeel de rollen van vertellers en personages en oefenen maar!

Vlot en foutloos voorlezen is één ding, maar in een podcast mag er gerust veel animo zitten. Er is tenslotte alleen geluid en geen beeld. Vertrek van de achterliggende emotie in elke zin of paragraaf. Variatie daarin zorgt voor de levendigheid van het verhaal.

8.1. Emotievierkant

Schrijf vier emoties naar keuze op een A4. Kies voor grote variatie.

RONDE 1

Laat alle cursisten een voor een in het vierkant stappen. Hij/zij leest één stukje tekst of zin volgens elke emotie. Het doel is de vier emoties uitproberen en het verschil laten horen! Overdrijven mag gerust, het gaat om de expressie.

Ga gewoon op de papieren staan. Het helpt om effectief IN de emotie te stappen, meer dan wanneer je op je stoel blijft zitten.

Laat iedereen na elkaar aansluiten. Het wordt best grappig. Niet te veel aarzeling, dat maakt het net moeilijker. Geef complimenten wanneer je de verschillende emoties hoort in de stem.

RONDE 2

Vertel het verhaal. Ieder in zijn eigen rol.

Gebruik het emotievierkant: als je aan de beurt bent ga je op de passende emotie in het vierkant staan en spreek je de zin uit. Best mogelijk dat één paragraaf uit meerdere emoties bestaat. Verplaats je en stap erin.

Moedig je cursisten aan om de emoties echt tot uitdrukking te brengen.

Het is vooral een kwestie van doen en NIET op voorhand nadenken. Moedig je cursisten aan om er gewoon voor te gaan. Die dynamiek van het opstaan van je stoel, op een emotie gaan staan en er gewoon voor gaan brengt ook energie en humor in het geheel.

8.2. It ain't what you say, it's the way that you say it

DOEL

- Expressief vertellen

- Elkaar inspireren om het toch even anders te doen.

Ga in een kring staan. Iedereen kiest een belangrijke zin uit zijn/haar deel van het verhaal. De eerste cursist spreekt die zin uit met een bepaalde emotie. Iedereen in de kring herhaalt de zin met diezelfde emotie.

Daarna neemt een andere cursist de zin van de eerste over: met een ándere emotie en eventueel ook andere woorden. Deze versie wordt weer door iedereen één voor één herhaald. Tot iedereen aan de beurt kwam.

Cursist twee kiest nu een zin uit zijn/haar deel en het spel herhaalt zich tot iedereen aan de beurt is geweest met een eigen zin die door de groep steeds anders wordt gebracht.

Steek er voldoende tempo in. Denken stropt de dynamiek. Niets is fout of goed. Inspiratie en speels oefenen van 'ingevuld' vertellen zijn het hoofddoel.

8.3. Wissel de klemtoon af

DOEL

- Expressief vertellen
- Elkaar inspireren om het toch even anders te doen
- Betekenis van accenten leggen in een zin

Iedereen kiest een belangrijke maar eenvoudige zin uit zijn/haar deel van het verhaal. De eerste cursist spreekt die zin uit zoals hij/zij dat wil; de tweede neemt de zin over maar legt de klemtoon op een ander woord dan de eerste cursist. De betekenis van de zin zal enigszins anders zijn. Daarna neemt de derde cursist de zin over. Tot alle woorden in de zin apart beklemtoond werden.

Een eenvoudige oefening met subtiele betekenisverschillen en vaak ook met de glimlach gedaan.

9. OPNAME

En dan is het zover... de opname van de podcast.

TECHNISCH

Er zijn een aantal kwaliteitskeuzes die je kan maken. Hier hangt een prijskaartje aan vast. Wat verder in dit hoofdstuk bespreken we:

- Gratis: opname via een app op je smartphone
- Tusseloplossing: USB-micro
- Beste kwaliteit maar hoger prijskaartje: opnametoestel

We geven enkele voorbeelden van wat je kan aankopen. Er zijn nog veel gelijkaardige opties op de markt. Twijfel je? Vraag extra uitleg specifiek voor jouw project in een muziekwinkel.

PRAKTISCH

Installeer het toestel waarmee je gaat opnemen (zie verder voor technische tips). Zorg dat iedereen zicht heeft op wat er gaat gebeuren en vlakbij zit om iets in te spreken door bv. een halve kring rond het toestel te vormen.

INHOUDELIJK

Hoe je dat opnemen inhoudelijk voorbereidt en expressief maakt, kwam al uitvoerig aan bod in 'Hoofdstuk 8. Expressie'. Hou eventueel nog een generale repetitie... en dan is het tijd om op 'record' te drukken...

Ervaring Dubbele Bodems:

We kozen er in alle groepen voor om het verhaal in zijn geheel en chronologisch te laten inspreken en met de hele groep samen. Een andere keuze had kunnen zijn om rol per rol op te nemen. Dat zorgt echter voor meer puzzelwerk in de montage achteraf. En belangrijker: samen 'live' opnemen zorgt voor een gezamenlijke concentratie en betrokkenheid. Zodra het opnemen begint, heerst er een spanning om samen het verhaal tot leven te brengen.

Een voorbeeld van hoe je dat kan aanpakken, zie je ook in 'Hoofdstuk 2. Luistermateriaal' bij het filmpje van De Wilde Zwanen. Laat je cursisten gerust gaan zitten.

Zorg bij het wisselen van spreker dat er zeker gewacht wordt tot zowel degene aan de microfoon als degene die terug naar z'n plaats gaat weer stil zitten, alvorens het verhaal verder gaat. Laat de opname maar doorlopen, die stukjes kunnen er achteraf uitgeknipt worden. Zo vergeet je niet opnieuw op 'record' te drukken.

9.1. Opname met je smartphone

Een opname-app vind je waar je normaal gezien je apps downloadt. Veel apps zijn gratis, maar let op: enkele hebben betalende opties. De app 'Voice Recorder Pro' die hieronder uitgelegd staat, is slechts één optie. De kwaliteit van je opname hangt af van de kwaliteit van je micro. De meeste apps zijn dus gelijkwaardig in kwaliteit.

Op een aantal smartphones staat standaard al een opname-app (bv. 'Dictafoon' op iPhone). Die kan je uiteraard ook gebruiken. Wil je uitproberen wat je het best ligt qua gebruik? Download en test uit. Met de zoekterm 'recorder' krijg je sowieso een waslijst aan mogelijkheden in de app store.

VOICE RECORD PRO

Werkt zowel op android als op apple. Deze app neemt in mp3-formaat op, een formaat dat sowieso werkt in alle montageprogramma's en dat je op elke geluidsdrager kan afspelen.. Ook het doorsturen en het volume in het oog houden, kan gemakkelijk met deze app.

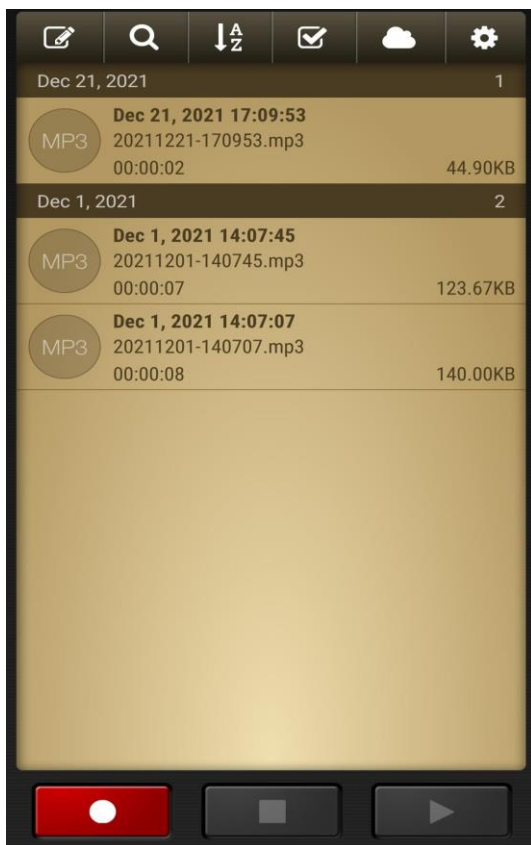
Voice Record Pro is te herkennen aan dit logo.

STAPPENPLAN

Hieronder lees je stap voor stap hoe je werkt met de app Voice Record Pro. Werk je met een andere app? Dan is het principe meestal hetzelfde.

LET OP: Mogelijk ziet de app er op verschillende smartphones nét iets anders uit.

Startscherm:

Bij het openen van de app verschijnen de opnames die je al maakte. Druk je op de 'record' knop, of de rode knop met de bol, dan maakt het toestel zich klaar om op te nemen.

Wanneer je hierop klikt, kom je bij de opname-instellingen terecht. Om deze aan te passen druk je op de knop 'Advanced'.

Instellingen:

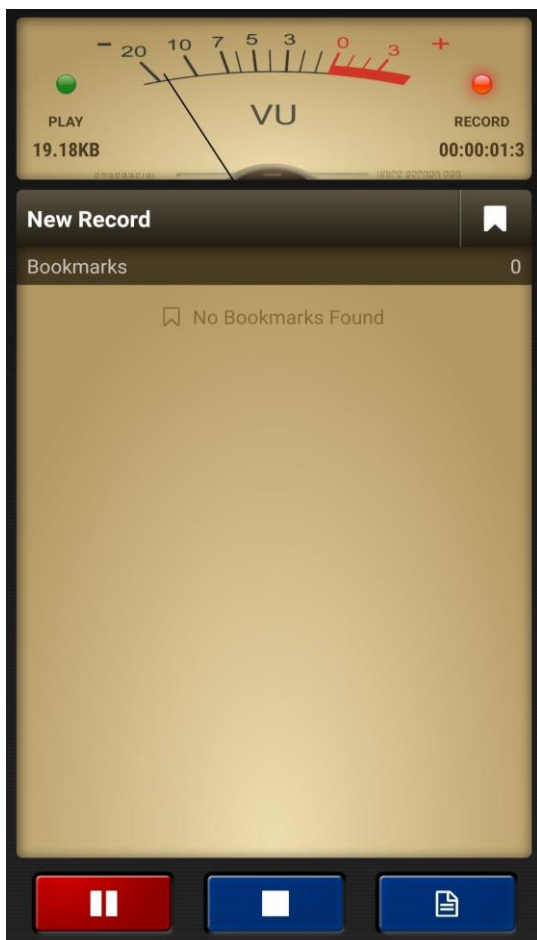
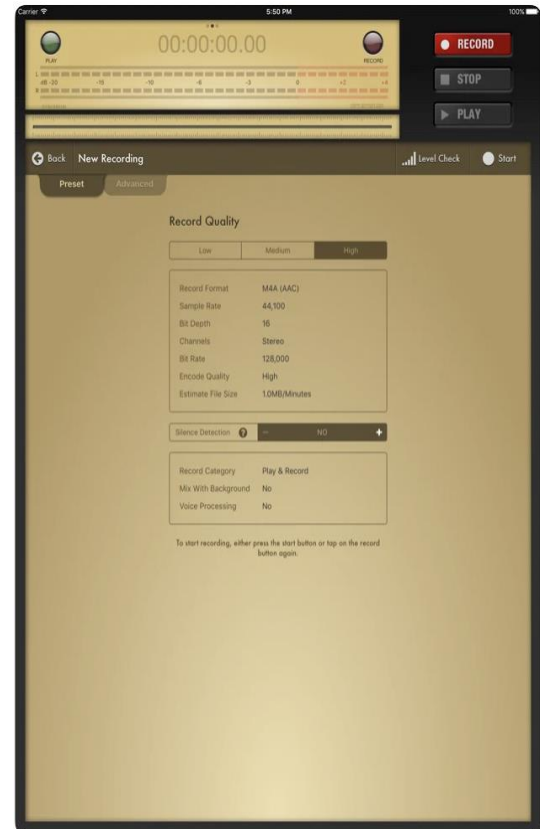
Hierbij een suggestie voor de opname-instellingen

- MP3-formaat
- Sample rate: 44.100 en 16 bit
- Mono
- Quality: high

Heb je opgenomen met andere instellingen? Zeker geen ramp!

LET OP

Stel achteraf in het montageprogramma dezelfde sample rate in, zodat je klank hetzelfde blijft. (zie 'Hoofdstuk 10. Montage')

Opname:

Opnemen is erg eenvoudig met deze app:

- 'Record' om op te nemen.
- 'Stop' om te stoppen met opnemen.
- 'Play' om te herbeluisteren wat je opgenomen hebt.

Bovenaan het scherm zie je een VU-meter. Deze meet het volume van wat je opneemt. Gaat de meter in het rood? Dan is je opname te luid. Spreek stiller of neem wat afstand. Probeer qua luidheid te mikken op het middelste deel van de meter.

Test voor je start met opnemen even uit wat te luid is en wat te stil.

Je kan de opname meteen ook een naam geven, wat het overzichtelijk maakt als je verschillende stukjes opneemt.

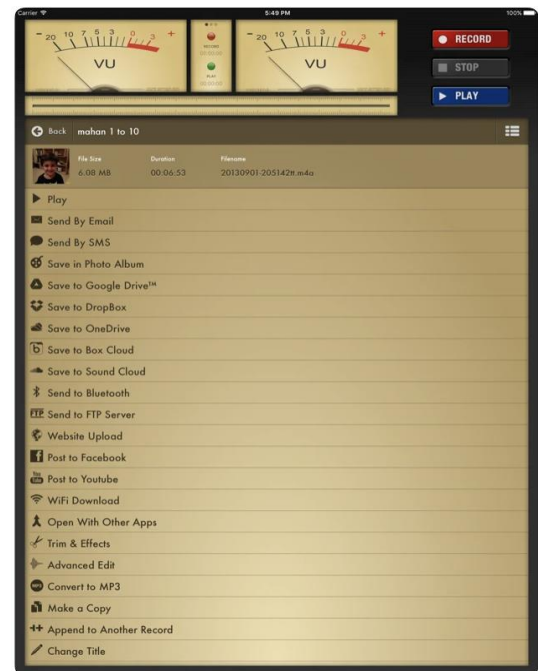
Naast de naam van de opname zie je ook hoelang die duurt.

Delen en bewerken:

Klik je op het vierkantje om te stoppen met opnemen, dan krijg je een aantal opties. Per opname kan je kiezen hoe je deze wil doorsturen, bijvoorbeeld naar je computer. Dat kan achteraf ook nog door in het startscherm op een opname te klikken.

- Ga je de opname nog bewerken/monteren? Dan is verzenden via mail of toevoegen aan Dropbox of Google drive het handigst.
- Ga je de opname niet meer bewerken en wil je ze online plaatsen? Dan kan je ze via deze weg rechtstreeks op YouTube of Facebook posten.
- Wil je de opname bewerken, maar zonder extra montageprogramma of computer? Dan kan je in deze keuzelijst kiezen voor 'trim & effects' om een stukje van de opname te knippen of enkele effecten toe te voegen. Dit is een handige manier om bijvoorbeeld gestommel aan het begin of het einde van de opname eraf te knippen.

Wil je de opname graag in MP3-formaat, maar vergat je dit aan te duiden voor je begon op te nemen? Dan kan dat nog via dit keuzemenu.

9.2. USB-microfoon

Om meteen met de deur in huis te vallen: de beste keuze wanneer je budget hebt om te investeren, is de optie bij 9.3. Die geeft je de beste audiokwaliteit. Maar omdat dat budget voor sommigen te hoog is, geven we hier een tussenoplossing.

RODE NT2-USB

- +/- 160 euro
- Via USB verbinden met je computer
- Betere kwaliteit dan ingebouwde micro van je computer
- Rechtstreeks in montageprogramma opnemen (zie 'Hoofdstuk 10. Montage')
- Hoofdtelefoon inpluggen om te horen wat je opneemt

9.3. Opnametoestel

De duurste optie in dit overzicht maar ook degene met de beste opnamekwaliteit.

ZOOM H4n

- +/- 230 euro
- Interne microfoons (bovenaan)
- Aansluiting voor externe microfoons (misschien zijn die op school aanwezig)
- Werkt met SD-kaartje of USB
- Gemakkelijk in gebruik
- Kan tegen een stootje
- Hoofdtelefoon inpluggen om te horen wat je opneemt.

De investering voor dit toestel is op zich ook nog behapbaar en misschien is het wel een mogelijkheid dat je school dit aankoopt. Op die manier kan het gebruikt worden door verschillende klasgroepen.

9.4. Praktische opnametips

ALGEMENE OPNAMETIPS

- Vermijd storing. Zet alle smartphones uit of op vliegtuigstand. Zeker als je ook de opname doet met je smartphone.
- Zorg voor zo weinig mogelijk achtergrondlawaai. Zet de zoemende verwarming af, wacht met opnemen tot de speeltijd of pauze voorbij is ... Elimineer wat je kan.
- Anderzijds is een school een rumoerige plek, dus achtergrondlawaai volledig uitschakelen is vrijwel onmogelijk. Geluiden die je niet kan wegwerken vormen soms ook de charme van een zelf opgenomen stuk.
- Zorg dat iedereen stil is tijdens de opnames. Zeker wanneer je alles achter elkaar opneemt en er dus gewisseld wordt van spreker kan er geroezemoes ontstaan. Spreek een teken af of duid een opnameleider aan die 'stilte voor opname' roept telkens wanneer er een nieuw deel opgenomen wordt.

Om galm of achtergrondgeluid te dempen, kan je een 'studio' bouwen door doeken over een tafel te draperen en er kussens onder te leggen. Zo krijg je een iets 'droger' plekje. Test op voorhand even of dit effectief genoeg verschil maakt door een klein stukje op te nemen.

TIPS BIJ DE OPNAME VAN STEMMEN

- Spreek langzaam genoeg en articuleer duidelijk. Jij kent het verhaal, maar voor je luisteraars is het de eerste keer dat ze het horen. Durf dus je tijd te nemen.
- Soms krijg je door onder andere de letter 'P' een ploffend geluid door adem in de micro. Is dit storend? Probeer dit woord dan net nààst de micro te richten of, bij het gebruik van een opnametoestel of externe microfoon: zet een plofkap op de microfoon. Heb je geen plofkap? Dan kan een washandje over de micro helpen.

TIPS BIJ OPNAME MET EEN SMARTPHONE

- Test op voorhand waar de microfoon zit door een stukje op te nemen en te kijken waar dit het luidst klinkt. Zo kan je de microfoon richten naar de persoon die spreekt of geluid maakt. Bij smartphones is dit normaal gezien onderaan (aangezien je daar ook praat bij het bellen).
- Leg met behulp van een statief, selfiestick, stapel boeken, doos ... de smartphone wat hoger zodat hij op 'mondhoogte' ligt. Op deze manier hoef je hem niet door te geven tijdens het opnemen. Een smartphone die je in je hand houdt, geeft mogelijk extra geluid wanneer je je hand niet compleet stilhoudt.

TIPS BIJ OPNAME MET EEN OPNAMETOESTEL

- Test op voorhand je opnametoestel uit en lees de handleiding. De meeste toestellen wijzen zichzelf uit, maar het is even wennen als je het toestel nog niet kent.
- Duid een opnameleider aan die de hoofdtelefoon draagt en dus kan horen hoe de opname klinkt. Dit kan wisselen. De opnameleider kan ook degene zijn die het opnametoestel vasthoudt. Sommige toestellen zijn erg gevoelig voor beweging tijdens het vasthouden. Test dit op voorhand uit, zodat je achteraf geen vervelende achtergrondgeluiden hebt.
- Of: plaats het opnametoestel op een statief, of leg het op 'mondhoogte' door een stapel boeken, een doos ... te gebruiken.

10. MONTAGE

Heb je je luisterverhaal in verschillende stukken opgenomen? Zijn er versprekingen die je eruit wil knippen? Voeg je graag geluidseffecten toe? Dat kan allemaal door je opnames te monteren in een montageprogramma. Net zoals bij de opname-apps op je smartphone, bestaan er meerdere keuzes van programma's die allemaal gelijkaardige basisfuncties hebben.

In deze lesmap kozen we voor de montagesoftware 'Audacity'. Een programma dat je gratis en veilig kan downloaden via deze link:

[Audacity](#)

Audacity is te herkennen aan dit logo.

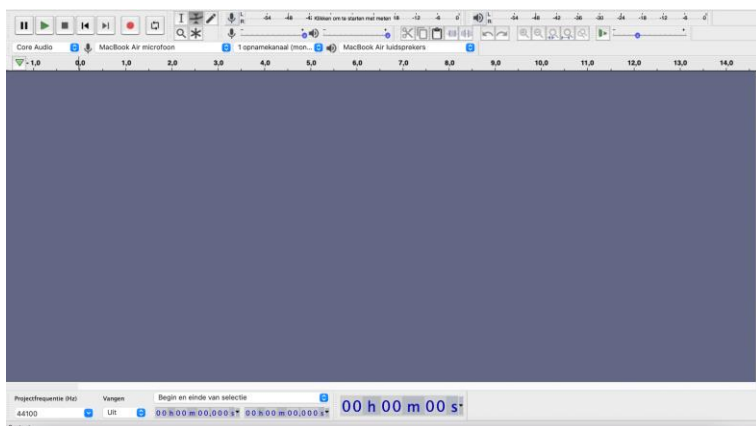
Hieronder vind je een stappenplan met de belangrijkste basisfuncties om je podcast te monteren. Kijk je liever naar een tutorial video om het programma te leren kennen? Hier vind je er één in het Nederlands:

[Audacity Deel 1 - installatie en eenvoudige montage](#)

Reserveer het computerlokaal of voorzie laptops.

Laat je cursisten in groepjes of duo's monteren zodat er overlegd wordt. Zo kan er bijvoorbeeld iemand aan de computer zitten om de montage uit te voeren, terwijl groepsgenoten het script en/of het stappenplan bij zich hebben liggen en vertellen waar er een stuk moet worden geknipt, waar een geluid moet worden toegevoegd ... of uitleggen hoe een bepaalde montage-handeling uitgevoerd moet worden.

10.1. Starten

Wanneer je Audacity opent, krijg je een leeg beginscherm.

Maak een nieuw project aan:

Bestand - Project opslaan - Project opslaan als ...

De 'projectfrequentie' staat bij het openen van Audacity standaard op 44.100 hz. Dat kan je links onderaan je scherm zien. Pas aan indien het niet zo is.

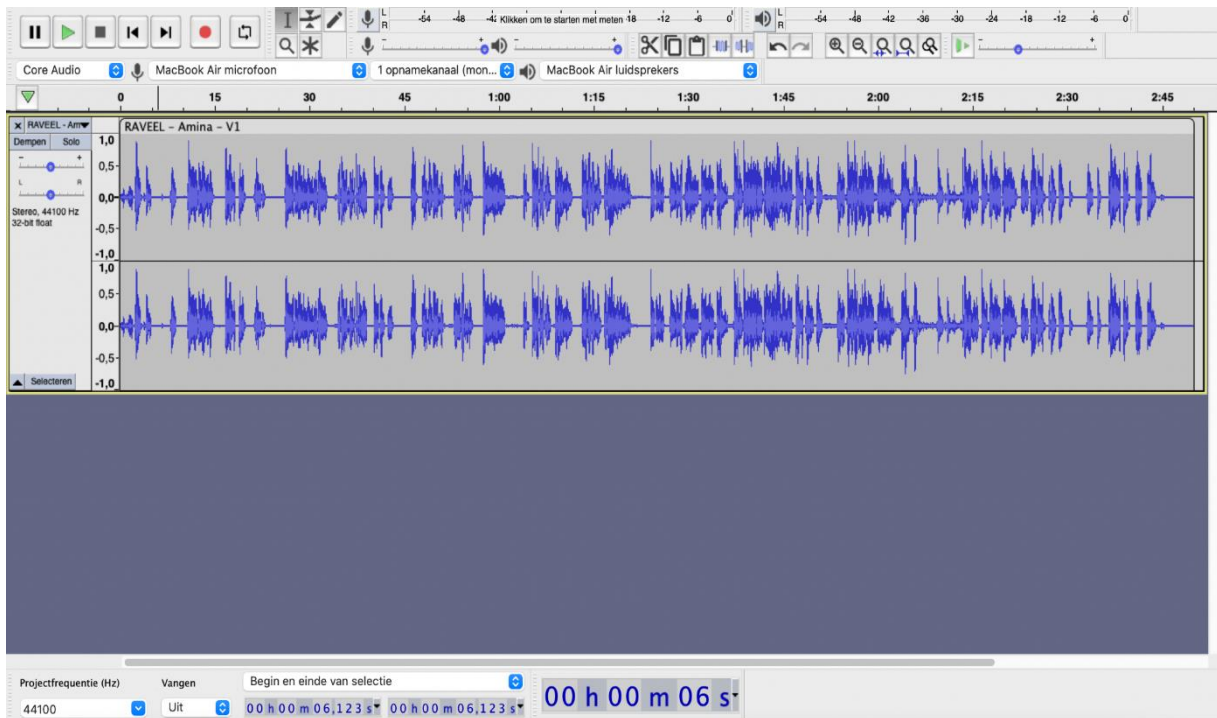
Projectfrequentie (Hz)

44100

Audio plaats je op een audiospoor of audiotrack. Door meerdere sporen kan je stemmen of geluiden tegelijkertijd afspelen en monteren.

Voeg je audio toe? Audacity maakt automatisch een nieuw spoor aan.

Voeg audiobestanden (je opnames) toe:

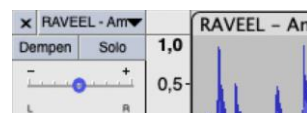
- Bestand (bovenaan) - importeren - audio...
- Of: sleep het bestand rechtstreeks van een map op je computer in het project.

Maak een nieuw audiospoor/audiotrack aan (zonder een extra audiobestand toe te voegen):

- Klik in de keuzebalk bovenaan op: tracks - toevoegen - monotrack/stereotrack (zie hieronder)

Verwijder audiospoor:

- Klik links van het spoor op de X in de hoek

MONO VERSUS STEREO

- Mono = je hoort aan twee kanten hetzelfde. Als je een mono-opname op een stereospoor plaatst, hoor je je geluid maar aan 1 kant.
- Stereo = je kan links iets anders horen dan rechts. In je montage zie je daarom 2 sporen.

Stemmen worden mono opgenomen. Je kan dus gewoon een monotrack aanmaken. Bestaande muziek of audio die je toevoegt, is meestal stereo. Audacity maakt automatisch het juiste spoor aan wanneer je audiobestanden toevoegt.

10.2. Basismontage

Audio afspelen of pauzeren:

- druk op de spatiebalk
- of: druk op de knoppen 'play' en 'pauze'

Wil je tijdens het monteren niet alle audiosporen tegelijk horen? Klik dan links naast het audiospoor:

- Dempen (deze track speelt niet)
- Solo (alleen deze track speelt)

Inzoomen:

- Met de vergrootglasknoppen kan je horizontaal of verticaal inzoomen om gedetailleerder te werken.

Fragment selecteren:

- Gebruik de cursor door op deze knop te klikken: en selecteer.
- Een volledig bestand of geknipt stukje selecteren: bovenaan het blokje over de naam ervan schuiven met de cursor tot dit een handje wordt. Dan klikken.

Alle audio selecteren:

- Command + A (mac) of CTRL + A (windows)

Knippen of splitsen:

- Knippen: gebruik het schaar-tje.
- Of: cursor zetten op de plek waar je wil splitsen: Command + I (mac) of CTRL + I (windows)

Kopiëren/plakken

- Gebruik deze knoppen.
- Of: selecteren en dan Command + X (mac) of CTRL + X (windows) om te knippen. Command + C of CTRL + C om te kopiëren. Command + V of CTRL + V om te plakken.

10.3. Volume

Hoe luider het volume, hoe hoger de geluidsgolf die je ziet.

Een geselecteerd fragment luider of stiller zetten:

- Links van het audiospoor het blauwe bolletje verschuiven op de lijn tussen - en +.

LET OP: dit geldt voor het hele audiospoor!

LET OP: de lijn eronder, tussen L en R, is niet voor het volume.

- Of: Effecten - Versterken - Luider of stiller zetten door decibels in te vullen.

Fade in of fade out = het geluid geleidelijk stiller of luider laten worden.

- Effecten - Fade in/Fade out

Wil je gedetailleerder werken aan je volumes?

- Teken een volume lijn door op deze knop te klikken.

10.4. Andere functies en effecten

Wil je andere effecten toevoegen?

- Fragment selecteren - Effecten - effect uitkiezen

Fragmenten samenvoegen:

- Fragment selecteren – Command+ J (mac) of CTRL + J (windows)

(Dit kan handig zijn als je versprekingen uit een stukje knipt maar de overgebleven fragmenten wel vlak achter elkaar wil horen.)

LET OP: als beide fragmenten niet vlak achter elkaar staan, wordt de open ruimte als stilte gezien en zo aan het nieuwe samengevoegd fragment toegevoegd.

Spelen met links en rechts. Wil je in een dialoog de ene stem van links laten komen en de andere van rechts?

- Links van het audiospoor het blauwe bolletje verschuiven op de lijn tussen L en R.

LET OP: dit geldt voor het hele audiospoor. Zet de twee stemmen dus op verschillende sporen door het fragment te knippen waar nodig.

10.5. Opslaan en exporteren

Project opslaan

- Bestand - Opslaan als ...

LET OP: Dit is enkel het montageproject om in te werken. Niet de audio die je kan doorsturen of kan afspelen zonder Audacity open te doen.

Afgewerkte montage exporteren als audiobestand.

- Bestand - Audio exporteren → selecteer MP3- of WAV-kwaliteit.
- Net voor het exporteren, kan je aanduiden of je een mono- of stereobestand wil. Kies stereo zodat je podcast bij de luisteraar zeker uit twee speakers of twee oortjes komt.
- Na het exporteren, kan je het audiobestand overal beluisteren zoals je met muziek zou doen.

Gebruikte je de Dempen of Soloknop om sporen op stil te zetten? Zorg dan dat dit niet meer zo is voor je je montage exporteert!

10.6. Geen tijd voor montage?

Is het logistiek of qua tijd niet mogelijk om klassikaal aan de montage te werken? Dan kan je altijd zelf nog het resultaat monteren om te laten horen in de klas. Ook dan komt het stappenplan goed van pas.

Of maak een 'live soundtrack' zoals in 'Hoofdstuk 4. Spelen en experimenteren met geluid'. Laat de cursisten hun verhaal inspreken maar hou het bij de stemmen. Nadat jullie rond de geluiden gewerkt hebben, speel je de stemopname af. De cursisten zorgen nu live voor de soundtrack of geluiden. Hierbij is het erg belangrijk dat ze goed overleggen om tot goede afspraken te komen. Werk met een script, zodat iedereen kan meevolgen. De stemopname wacht niet, dus de timing moet nu écht goed zitten. Dat vergt wat oefening maar maakt het ook extra spannend om te doen. Er moet namelijk goed samengewerkt worden of het verhaal klopt niet meer. Eventueel kunnen jullie er een toonmoment van maken en het resultaat laten horen aan andere klassen.

11. EVALUATIE

Hou een korte evaluatie. Roep vooraf even op wat er zoal gebeurde tijdens het werken aan de podcast: welke oefeningen deden jullie, welke vragen waren er, wat waren de resultaten ...

11.1. Eén-minuutevaluatie

Ga in een kring zitten. Doe een 1-minuutevaluatie. Dit wil zeggen dat iedere cursist maximum één minuut krijgt. Het is niet de bedoeling dat er wordt gediscussieerd. Bijvragen stellen kan wel: “Hoe bedoel je? Waarom? Welke oefening juist?” ... Vraag een andere cursist om te timen, dan kan jij je beter concentreren op de feedback.

Drie mogelijke vragen zijn:

- Hoe vond je het?
- Wat heb je geleerd?
- Wat heb je gemist? Of: Waar wil je meer van?

11.2. Ik ook!

Ga in een kring staan. Iemand zegt wat hij/zij ervan vond. Wie dezelfde mening heeft zegt ‘Ik ook!’ en steekt de kring over. Dan is iemand anders aan de beurt. Cursisten kunnen meerdere dingen inbrengen. Liefst één per keer.

Aan de hand van de bewegingen krijg je meteen een idee van hoe sterk een bepaalde mening leeft binnen de groep.

11.3. Op een rij

Laat de cursisten zelf op een rij gaan staan in de klas, volgens hun mening over de lessen (van goed naar niet goed). Geef aan welke kant goed en welke kant niet goed is. De cursisten zoeken een plaats op en discussiëren onder elkaar wie meer aan de ene of de andere kant moet staan. Een levendig proces en er is ook meteen interactie over de lessen.

Ervaring Dubbele Bodems:

Feedback van enkele cursisten: Leuk, beetje gemakkelijk want het ging over mezelf. - Ik heb nieuwe woorden geleerd. - Leuk: met veel fantasie. - Leuk, het was een beetje grappig; het vertellen en inspreken was moeilijker. - Goed: we hebben meer leren spreken. – Leuk omdat ik leerde hoe ik een tekst mooi kan lezen en uitspreken. – Het begin was een beetje saai, misschien was ik zelf wat slaperig; het einde was leuk: we hebben gelachen. - Niet gemakkelijk: het is de eerste keer dat ik een verhaal maakte samen met andere mensen. – Nieuwe woorden geleerd. – Leuk, grappig en moeilijk tegelijk. - Leuk om uit de lesroutine te stappen en creatief bezig te zijn. - Ik had graag nog wat meer feedback gehad over grammatica, woordenschat, zinsconstructies,... - Spannend dat iedereen moest spreken, we konden ons niet wegstoppen. - Ik heb mijn klasgenoten op een andere manier leren kennen. En mezelf ook. - Het was makkelijker om te vertellen omdat we op gelijke hoogte stonden. Iedereen maakte fouten dus de angst om te spreken viel weg. - Het was fijn om met emotie te leren spreken.

BRONNEN EN MATERIALEN

- Engels, C.** (2021). Ritme klaar. <https://www.spelensite.be/spel/ritme-klaar>
- Ernalsteen, V.** (2015). NT2 vertelt mee Lesleidraad
<https://nt2vertelt.files.wordpress.com/2014/11/lesleidraad-verhalen-vertellen2.pdf>
- Histories** (2021). Rituelen en tradities in Vlaanderen. www.lecavzw.be/tradities/rituelen/overzicht
- Huis van het Nederlands Brussel & Ernalsteen, V.** (2019). Fata Urbana Lespakket
<https://www.huisnederlandsbrussel.be/assets/images/Fata-Urbana-LESPAKKET.pdf>
- Open School Antwerpen** (Nu LIGO Antwerpen). (2014). 'Goed gesprookjes'
<https://goedgesprookjes.wordpress.com/>
- Van den Berg, M. e.a.** (2011). Tradities. Uitgeverij Davidsfonds
- Audacity** (2021, 19 april). [Software]. The Audacity Team.
<https://www.theaudacityteam.com>
- David Cova** (2014). Telling a story with sound: a house break in.
https://www.youtube.com/watch?v=cYcW-P_v3gw
- FM Brussel** (2015). Foley Artist Marie-Jeanne Wyckmans.
https://www.youtube.com/watch?v=iP6_Rzg8L18
- Fontys Hogeschool Journalistiek** (2020). Audacity: installatie en eenvoudige montage.
<https://www.youtube.com/watch?v=M2YDprYIXKs&t=74s>
- Freesound.**
<https://www.freesound.org>
- Het Geluidshuis** (2007). Heerlijk Hoorspel 2 - De Wilde Zwanen: De Laatste Show (deel 2).
<https://www.youtube.com/watch?v=zrOFsE3ny6Q>
- Huis der Taal.** Korte leesteksten. Geraadpleegd op 17 januari 2022
<http://www.huisdertaal.nl/materiaal-downloaden/verhalen/>
- Jungala Radio** (2016). 7: Holiday Time. [Podcast]. Jungala Radio. Geraadpleegd op 17 januari 2022
<https://www.jungalaradio.com>
- Kelly Fish** (2016). Story with sound only.
<https://www.youtube.com/watch?v=8nrPol-Kyvc>
- Key Music** (2021). Rode nt usb.
<https://www.keymusic.com/be/zoeken/?q=rode+nt+usb>
- Key Music** (2021). Zoom h4n.
<https://www.keymusic.com/be/zoeken/?q=zoom+h4n>
- Mister Teach** (2020). Guess the Sound Game 10 / 30 Sounds to Guess.
<https://www.youtube.com/watch?v=ccC53voEw1U>
- Muhammad** (2016). 14: Muhammad's Wordcast Show. [Podcast]. Jungala Radio. Geraadpleegd op 17 januari 2022
<https://www.jungalaradio.com>

Nekhla, F (2020). Nederlands leren met Fatiha [Podcast]. Podtail. Geraadpleegd op 17 januari 2022
<https://podtail.nl/podcast/nederlands-leren-met-fatiha>

Okan Brugge. Drie korte verhaaltjes. Nederlands Digitaal.
<https://okanbrugge.wordpress.com/drie-korte-verhaaltjes/>

OPENDOEK (2021). Het Bankje.
<https://www.opendoek.be/hetbankje>

Star & Adam (2016). 10: Eviction Show. [Podcast]. Jungala Radio. Geraadpleegd op 17 januari 2022
<https://www.jungalaradio.com>

Star & Adam (2016). 12: Tear Gas Show. [Podcast]. Jungala Radio. Geraadpleegd op 17 januari 2022
<https://www.jungalaradio.com>

TalesToldFromTheRoad (2015). Imagine this: A story told with sound effects.
<https://www.youtube.com/watch?v=Aj0I0ieNe7U>

Voice Record Pro (2021). [Software]. Dayana Networks Ltd.
www.apps.apple.com/nl/app/voice-record-pro/id546983235
www.play.google.com/store/apps/details?id=ca.bejbej.voicerecordpro&hl=nl&gl=U

BIJLAGE 1: BINGO

..... (naam) is de jongste thuis.	..... (naam) heeft een hond.	..... (naam) komt graag naar school.	..... (naam) is de oudste thuis.	..... (naam) heeft vier kinderen.
..... (naam) heeft veel planten thuis.	..... (naam) kweekt kanaries.	..... (naam) heeft koude voeten in bed.	..... (naam) kan breien.	..... (naam) is altijd goedgezind.
..... (naam) is een snelle fietser.	..... (naam) kijkt 's nachts naar de maan en de sterren.	..... (naam) vertelt verhalen over vroeger aan de kinderen.	..... (naam) heeft een verkoudheid.	..... (naam) praat veel en graag.
..... (naam) houdt van verhalen.	..... (naam) is goed in raadsels.	..... (naam) zegt altijd ja.	..... (naam) rookt.	..... (naam) spreekt drie talen.
..... (naam) zorgt voor andere mensen.	..... (naam) luistert graag naar andere mensen.	..... (naam) is bezig met politiek.	..... (naam) denkt veel na.	..... (naam) maakt graag dingen met de handen.

BIJLAGE 2: VERHALEN DUBBELE BODEMS

---

1. Ahmed en de kanaries

1.

Ahmed woont in Syrië.
Met zijn vrouw en zijn zoon.
Zijn zoon heet Wahid.
In de garage zitten 20 kanaries en één papegaai.
De papegaai heet ook Wahid.
Hij is grijs met een rode staart.
De kanaries hebben verschillende kleuren.
De vogels eten zaden, stukjes appel, peer, appelsien ...
Ze maken veel lawaai!
Ahmed zorgt goed voor de vogels.

2.

Op een morgen komt Ahmed in de garage.
Het is stil.
Hij hoort de vogels niet.
Zijn de vogels ziek?
OOOH NEE! Alle kanaries zijn dood!
Is het te koud in de garage?
Hebben de kanaries geen eten?
Ahmed ruikt iets. Hij ruikt gas!
Ahmed is vergeten het gas-vuur dicht te doen.
Een gasvuur voor thee.
Ahmed denkt: 'Wat heb ik gedaan?'
Zijn vrouw en zoon komen binnen.
Ze zeggen: 'OHHH NEE! Dat is jouw fout.'
Ze zijn boos op Ahmed.
Ahmed is ook boos. Hij is boos op zichzelf.
Ahmed is ook triest.

3.

Zes jaar later zit Ahmed in de Nederlandse les in België.
Hij vertelt het verhaal in de klas.
Bilal hoort het verhaal van de kanaries.
Bilal zegt: Ahmed, ik heb veel kanaries thuis.
Het eten voor de kanaries is te duur voor mij.
Ik geef jou een kanarie, gratis als cadeau.
Bilal rijdt naar het huis van Ahmed.
Hij heeft een kooi met een kanarie.
De kanarie is zwart en wit.
Bilal zegt: 'Alstublieft, Ahmed. Deze kanarie is voor jou!'
De kanarie zingt mooi, net zoals Ahmed.
Hij mag vrij rond-vliegen in de woonkamer.
De kanarie is blij.
Iedereen is blij!
Ahmed is blij want hij heeft een nieuwe kanarie.
De vrouw en zoon van Ahmed zijn ook blij met hun nieuwe huisdier.
Bilal is blij omdat hij zijn vriend Ahmed een cadeau heeft gegeven.
De lerares is ook blij.
De nieuwe kanarie heeft haar naam: Kim!

4.

Maar... de kanarie is een man.
Ahmed wil een tweede kanarie: een vrouw!
OH OH, straks zijn er opnieuw 20 kanaries!!!

2. Hailie in de dierentuin

- Verteller: Hailie is zes jaar.
Ze gaat naar de dierentuin.
Samen met haar nicht en haar opa.
Het is mooi weer.
De kinderen eten ijsjes.
Er zijn veel dieren: slangen,
leeuwen, zebra's, giraffen,
krokodillen ...
De meeste dieren zitten in een hok,
andere dieren zijn vrij.
- De opa van Hailie roept:
- Opa: Hailie, pas op!
Er staat een grote aap achter jou!
- Verteller: Hailie kijkt.
En ziet... een grote aap!
Ze begint te roepen.
- Aap: GRRRRR...
- Hailie: Aaaaaaah...
- Verteller: Ze schrikt en laat het ijsje vallen.
Hailie loopt heel snel weg.
De aap pakt het ijsje.
- Hailie: Hé! Geef mijn ijsje terug!
- Verteller: Hailie struikelt en valt in het water.
- Hailie: Help! Help!
- Verteller: De krokodil komt naast Hailie
zwemmen.
- Hailie: Help!
- Verteller: Gelukkig trekt de visser Hailie uit
het water.
- Hailie: Oef. Dank je.
- Visser: Geen probleem.
- Verteller: De opa van Hailie komt en knuffelt
haar.
- Opa: Oh, mijn schatje. Ben je ok?
- Hailie: Ik ben helemaal nat en ik heb kou.
- Verteller: De nicht van Hailie geeft haar jas.
- Verteller: De kleine nicht lacht met Hailie.
- Nicht: Hailie,
er staat een leeuw achter jou!
- Verteller: Hailie kijkt en ziet niks.
- Hailie: Dat is niet waar!
- Nicht: Hailie, er staat een giraf achter jou!
- Verteller: Hailie kijkt niet.
- Hailie: Dat is niet waar!
- Verteller: Hailie en haar familie lopen op de
brug.
Hailie eet haar ijsje.
Ze ziet een krokodil in het water.
Aan het water zit een visser.
- Visser: Hallo!
- Nicht: Hailie, kijk!
Er is een aap achter jou!
- Hailie: Niet waar...
- Nicht: Echt waar, Hailie!
Er is een aap achter jou!

3. Brandnetelsoep

Aandacht, aandacht!

Dit is een griezelig maar waargebeurd verhaal uit Rusland. Het is het verhaal van Ivan. Hij logeerde met zijn ouders bij zijn grootmoeder. Zij is de engste grootmoeder van de wereld.

De ouders van Ivan gingen op reis en Ivan moest bij zijn oma blijven zodat zij voor hem kon zorgen. Ivan was in die tijd verliefd en hij ging stiekem zijn lief bezoeken. Hij had een heerlijke tijd tot hij beseftte dat het al veel te laat was geworden. Hij haastte zich naar huis terug.

Toen hij thuiskwam, was zijn oma heel boos. Maar zij zei niets.

Ze had een idee. Ze kookte voor Ivan een lekkere soep van brandnetel maar zij deed er een ingrediënt in: een slaapmiddel dat ze zelf had gemaakt. Na het eten viel Ivan als een blok in slaap.

Hier had zijn grootmoeder op gewacht. Zij pakte een mes en begon zijn benen eraf te snijden. Ze voelde de benen van Ivan: daar zat veel vlees aan! Dat was vast lekker! Ze kookte de benen van Ivan met geurige kruiden.

De volgende dag deed Ivan zijn ogen open.

Ivan: "Amal ik heb goed gesla.... Huh?! Waar zijn mijn benen?! Oma? Waar zijn mijn benen?"

Oma: "Shhht Ivan! Niet zo luid jongen"

Ivan: "Maar mijn benen zijn weg! Help!"

Oma: "Ja, dat komt ervan als je te laat komt"

Ivan was in shock. Hij begon te roepen en te huilen. Hij wilde ontsnappen maar hij kon niet meer wandelen. Met een bonk viel hij op de grond en begon te kruipen.

Ivan: "Help!"

Oma: "Shhht Ivan. Waarom ben je altijd zo luid"

Oma werd heel boos en doodde Ivan.

Oma: "Zo. Opgeruimd staat netjes"

Daar lag zijn lichaam. Het was echt veel te veel voor haar om op te eten, dus nodigde ze haar vriendinnen uit voor een barbecue en samen aten ze Ivan helemaal op.

Toen de ouders van Ivan terugkwamen van hun reis waren Ivan en oma verdwenen. Het enige dat ze vonden, waren stukjes van menselijke botten. Ze waren compleet in shock. Ze konden het niet geloven. Ze belden naar de politie. Het slechte nieuws werd de volgende dag in alle kranten verspreid. En het werd alleen maar erger: de politie ontdekte nog meer menselijke botten in het huis van oma. De ouders van Ivan hadden hun kind verloren maar ze konden niet accepteren dat hun zoon er niet meer was. Ze wachten nu nog steeds op Ivan...

En oma? Zij vluchtte diep het bos in. Niemand heeft haar ooit nog gezien. Er zijn enkele geruchten over oma. Baba Jaga... die van mensenvlees hield.

Dus pas maar op! Laat je kind niet buiten 's avonds laat.

4. Het verhaal van Carolina en Andrea

Let op: in dit verhaal wordt gesproken over zelfdoding.

HET VERHAAL VAN CAROLINA

Carolina is een jonge vrouw van 30 jaar die samen met haar man Mario van Chili naar België is gekomen om hier te wonen. Ze hebben 2 kinderen: een meisje en een jongen.

Er zijn altijd veel ruzies tussen Carolina en haar man geweest. Soms kwam ze naar het werk met blauwe plekken in haar gezicht.

Op een dag was hun relatie was op en ze beslisten: "het gaat niet meer lukken meer, we moeten scheiden!"

Maar wat is het beste voor de kinderen? De kinderen hebben de ruzies tussen mama en papa gezien en ze dachten altijd dat het schuld van mama was. Daarom kozen ze om met hun papa mee te gaan. Voor Carolina was dit heel zwaar.

Op een dag moest ze op zakenreis naar Barcelona. Ze dacht: dit is een goede gelegenheid om over het alles nog een keer goed na te denken en misschien komt alles in orde.

Maar na een paar dagen zat ze alleen in haar kamer in Barcelona. Ze kreeg geen berichtjes van haar kinderen en vrienden. Haar relatie met haar collega's was ook zo goed. Ze probeerde zelf te bellen maar niemand antwoordde. Ze voelde zich meer en meer depressief. Mijn leven is op - dacht ze.

Ze ging naar de badkamer, ze liet het bad vollopen, nam een mes en ze beëindigde haar leven...

HET VERHAAL VAN ANDREA

Carolina had een goede vriendin: Andrea. Hun kinderen zaten samen op school.

Terwijl Carolina in Barcelona was, was Andrea op vakantie in Chili. Op een nacht verscheen Carolina in haar droom. Carolina leek net echt! Alleen was ze zo wit als een geest.

Geest: "Andrea! Andrea! Ik moet je iets zeggen."

Andrea (bang): "Carolina? Ben jij dat?"

Geest: "Ja, ik ben het. Will je mij helpen?"

Andrea: "Goed, wat is er?"

Geest: "Kan je mijn kindjes vertellen dat ik van heel veel van hen hield?"

Andrea (onrustig): "Ik beloof het je. Maar alstublieft ga nu weg! Jij bent..."

Andrea wist nog niet wat met er Carolina gebeurd was.

De volgende dag kreeg ze een berichtje van haar collega met een artikel uit de krant. Daar stond de foto van Carolina... "Jonge vrouw uit Gent pleegt zelfmoord op hotelkamer in Barcelona."

Andrea kwam op tijd voor de begrafenis van Carolina. Ze stond daar en vroeg zich af: "had ik iets kunnen veranderen? Had ik haar kunnen helpen?"

Maar tot nu toe zijn er geen antwoorden gekomen....

Het enige wat Andrea kon doen, was de kinderen van Carolina de boodschap van hun moeder overbrengen en hen omhelzen met een groot hart.

5. Alleen op kantoor

Het was zaterdag, ik werd heel vroeg wakker en ik was enthousiast om naar mijn werk te gaan. Nadat mijn kindje was geboren, was ik met een nieuwe job begonnen. Ik wilde mijn best doen op mijn werk.

Toen ik op kantoor aankwam, ging ik direct naar mijn bureau. Ik was helemaal alleen, maar ik werkte en de uren vlogen voorbij. Het werd tijd om naar huis te gaan.

Ik ging naar de uitgang en probeerde de deur te openen, maar dat lukte niet. De deur was op slot! Ik probeerde een andere deur. Ook op slot. Ik probeerde de ramen te openen maar het was winter en de ramen waren bevroren.

Ik werd bang. Ik ging op zoek naar mijn collega's. Ik vond niemand. Ik wist niet wat te doen. Pas dan beseftte ik dat er vandaag niemand werkte... Ik was helemaal alleen op kantoor.

De minuten verstreken. Het leken wel uren. Het begon donker te worden, er was geen verwarming en ik geraakte niet buiten.

Ik pakte de telefoon en ik belde naar mijn man om hulp te vragen.

<< Triiiiing triiiiiing >>

Arno (vrolijk): "Hey Irina"

Irina: "Arno ik zit vast op het kantoor. Ik ben bang en in paniek. Help mij!"

Arno: "Irina sorry ik heb te veel gedronken je moet zelf een oplossing vinden. Salut"

Irina: "Arno? Arno? Arno!!!"

Ik viel bijna bewusteloos. Zondag is het kantoor dicht. Als ik hier niet weggeraakte, zou ik tot maandag moeten blijven.

Toen beseftte ik dat ik zelf iets moest doen. Ik zocht de lijst met de telefoonnummers van mijn collega's. Ik vond een nummer en belde direct maar neemt niemand nam op. Ik stond alleen in de duisternis en in de kou. Het was muisstil...

Opeens hoorde ik krrsh krrsh ... was dat een schrobbende borstel? Ik draaide mijn hoofd om en ik zag in de hoek... de poetsvrouw! Ze keek aan me verbaasd aan.

Poetsvrouw: "wat doe jij hier?"

Irina (fluisterend): "Oh... thank god..."

Sindsdien... werk ik nooit meer op zaterdag!!

BIJLAGE 3: BOEKJE AHMED EN DE KANARIES

Ahmed en de kanaries

1.

Ahmed woont in Syrië.

Met zijn vrouw en zijn zoon.

Zijn zoon heet Wahid.

In de garage zitten 20 kanaries en één papegaai.

De papegaai heet ook Wahid.

Hij is grijs met een rode staart.

De kanaries hebben verschillende kleuren.

De vogels eten zaden, stukjes appel, peer, appelsien ...

Ze maken veel lawaai!

Ahmed zorgt goed voor de vogels.

2.

Op een morgen komt Ahmed in de garage.

Het is stil.

Hij hoort de vogels niet.

Zijn de vogels ziek?

OOOH NEE! Alle kanaries zijn dood!

Is het te koud in de garage?

Hebben de kanaries geen eten?

Ahmed ruikt iets. Hij ruikt gas!

Ahmed is vergeten het gas-vuur dicht te doen.

Een gasvuur voor thee.

Ahmed denkt: 'Wat heb ik gedaan!'

Zijn vrouw en zoon komen binnen.

Ze zeggen: 'OHHH NEE! Dat is jouw fout.'

Ze zijn boos op Ahmed.

Ahmed is ook boos. Hij is boos op zichzelf.

Ahmed is ook triest.

3.

Zes jaar later zit Ahmed in de Nederlandse les in België.

Hij vertelt het verhaal in de klas.

Bilal hoort het verhaal van de kanaries.

Bilal zegt: Ahmed, ik heb veel kanaries thuis.

Het eten voor de kanaries is te duur voor mij.

Ik geef jou een kanarie, gratis als cadeau.

Bilal rijdt naar het huis van Ahmed.

Hij heeft een kooi met een kanarie.

De kanarie is zwart en wit.

Bilal zegt: 'Alstublieft, Ahmed. Deze kanarie is voor jou!'

De kanarie zingt mooi, net zoals Ahmed.

Hij mag vrij rond-vliegen in de woonkamer.

De kanarie is blij.

Iedereen is blij!

Ahmed is blij want hij heeft een nieuwe kanarie.

De vrouw en zoon van Ahmed zijn ook blij met hun nieuwe huisdier.

Bilal is blij omdat hij zijn vriend Ahmed een cadeau heeft gegeven.

De lerares is ook blij.

De nieuwe kanarie heeft haar naam: Kim!

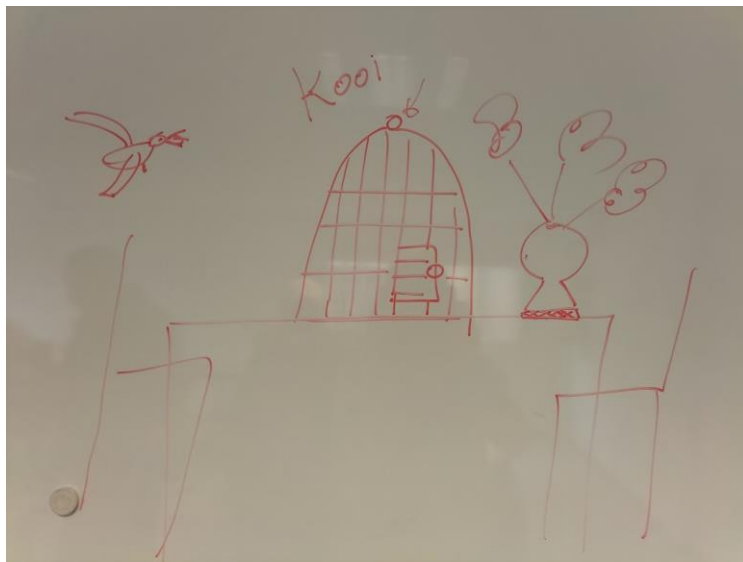
4.

Maar... de kanarie is een man.

Ahmed wil een tweede kanarie: een vrouw!

OH OH, straks zijn er opnieuw 20 kanaries!!!

***

Dit is een waar-gebeurd verhaal verteld door;

Ahmed, Bilal, Mahin, Isa, Ebtisam, Mohammad, Petros, Kim, Ilse en Veerle

Als deel van Dubbele Bodems, een project van OPENDOEK met de steun van FEST en Creative Europe.

Ter nagedachtenis van Petros Tsaturyan

